

RESEARCH ARTICLES & ARAŞTIRMA MAKALELERİ

“So Somehow Pissed Off, Because I’m Actually Turkish”.

**Between Affirmation And Critique Of Migration Society Discourses
In The School Context**

Neriman Orman Demir & Sinem Malgaç

The Path to War: Ukraine’s NATO Membership

Mehmet Alkanalka

REVIEW ARTICLES & İNCELEME MAKALELERİ

İklim Krizi ve Egemenlik Çerçevesinde İklim Mağdurları

Dr. Selçuk Gürçam

Çevre Terörizmi Kapsamında PKK Terör Örgütünün

Orman Yakma Stratejisi ve Sabotaj Yapılanmaları

Dr. Yunus Karaağaç

JOURNAL OF INTERNATIONAL RELATIONS AND POLITICAL SCIENCE STUDIES

ULUSLARARASI İLİSKİLER VE SİYASET BİLİMİ ÇALIŞMALARI DERGİSİ

YAYIN KURULU / PUBLICATION BOARD

Prof. Dr. Yücel Acer / Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Prof. Dr. Leslie Tramontini / Philipps-Universität Marburg

Prof. Dr. Mehmet Hasgüler / TRNC YÖDAK

Prof. Dr. Ferit Murat Özkaleli / Azerbaijan Diplomatic Academy

Dr. Martina Ponizilova / University of West Bohemia

Prof. Dr. Mesut Idriz / University of Sharjah

Dr. Peter Kacziba / University of Pecs

EDITORS

Pelin Sönmez / Kocaeli Üniversitesi

İtir Aladağ Görentaş / Kocaeli Üniversitesi

Burak Yalın / TUİÇ Akademi

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

MANAGING EDITOR

Büşra Özyüksel / University of Szeged

İNGİLİZCE EDİTÖRÜ / ENGLISH LANGUAGE EDITOR

Derya Azer / University of Bologna

KİTAP İNCELEMESİ EDİTÖRÜ / BOOK REVIEW EDITOR

Merve Yazıcı / 9 Eylül Üniversitesi

TASARIM / DESIGN

TUİÇ Creative

JOURNAL OF INTERNATIONAL RELATIONS AND POLITICAL SCIENCE STUDIES

ULUSLARARASI İLİSKİLER VE SİYASET BİLİMİ ÇALIŞMALARI DERGİSİ

DANIŞMA KURULU / ADVISORY BOARD

Ayhan Kaya / Bilgi Üniversitesi

Murat Erdoğan / Türk-Alman Üniversitesi

Yücel Acer / Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Petér Kacziba / University of Pecs

Mesut Idriz / University of Sharjah

Ferit Murat Özkaleli / Azerbaijan Diplomatic Academy

Mehmet Bülent Uludağ / İzmir Katip Çelebi Üniversitesi

Martina Ponizilova / University of West Bohemia

Mehmet Hasgüler / KKTC YÖDAK Başkan Yard.

İrfan Kaya Ülger / Kocaeli Üniversitesi

Filip Ejodus / University of Belgrade

Hakan Arıdemir / Dumlupınar Üniversitesi

Leslie Tramontini / Philipps-Universität Marburg

Ali Çaksu / Yıldız Teknik Üniversitesi

Egeresi Zoltán / National University of Public Service - Budapest

Nihal Eminoğlu / Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Merve Özkan Borsa / İstanbul Üniversitesi

Ayşegül Gökalp Kutlu / Kocaeli Üniversitesi

Derya Demirdizen Çevik / Kocaeli Üniversitesi

**JOURNAL OF INTERNATIONAL RELATIONS
AND POLITICAL SCIENCE STUDIES**

ULUSLARARASI ILISKILER VE SIYASET BILIMI CALISMALARI DERGISI

e-ISSN: 2792-0984

**“SO SOMEHOW PISSED OFF, BECAUSE I’M ACTUALLY TURKISH”.
BETWEEN AFFIRMATION AND CRITIQUE OF MIGRATION SOCIETY
DISCOURSES IN THE SCHOOL CONTEXT**

Neriman Orman DEMİR* & Sinem MALGAÇ**

* Technical University of Cologne

*E-mail: nerimanorman@yahoo.de ORCID: [0000-0001-5353-7504](https://orcid.org/0000-0001-5353-7504)

**E-mail: sinem.ulutas@hotmail.de ORCID: [0000-0002-3952-2215](https://orcid.org/0000-0002-3952-2215)

Submitted: 30 November 2022 & **Accepted:** 16 January 2023

Citation: Orman Demir, N. & Malgaç, S. (2023). So somehow pissed off, because I’m actually Turkish. Between Affirmation and Critique of Migration Society Discourses in the School Context. *Journal of International Relations and Political Science Studies*, (7), 1-18.

Uluslararası İlişkiler Çalışmaları Derneği | International Relations Studies Association
Journal of International Relations and Political Science Studies - JIRPSS
E-mail: dergi@tuicakademi.org

**“SO SOMEHOW PISSED OFF, BECAUSE I’M ACTUALLY TURKISH”.
BETWEEN AFFIRMATION AND CRITIQUE OF MIGRATION SOCIETY
DISCOURSES IN THE SCHOOL CONTEXT**

Neriman Orman DEMİR* & Sinem MALGAÇ**

* Technical University of Cologne

***E-mail:** nerimanorman@yahoo.de **ORCID:** [0000-0001-5353-7504](https://orcid.org/0000-0001-5353-7504)

****E-mail:** sinem.ulutas@hotmail.de **ORCID:** [0000-0002-3952-2215](https://orcid.org/0000-0002-3952-2215)

Submitted: 30 November 2022 & **Accepted:** 16 January 2023

Abstract

This article, which is oriented towards subjectification theory, examines the experiences of pupils who are considered to be “with a migration background” in the school context, the migration-society related attributions they experience and the demands made on them by teachers in the transition phase from primary to secondary school. In this regard, the students’ perspective can help to recognise institutionalised mechanisms through which the difference is created. This article analyses individual cases by elaborating the question of how pupils are made into subjects in the migration-society school and how they make themselves into subjects.

Keywords: school, migration society, subjectification (self-positioning and positioning by others), demands for assimilation, educational inequality

Introduction

This article deals with the question of how pupils from the migration-society become subjects who position themselves between affirmation and rejection of assimilation. Considering the fact that in the school not only knowledge is imparted, but also socialisation takes place (cf. Berger and Luckmann, 1999¹⁶: 49-55), educational research in the context of migration society must not only deal with the question of the acquisition of formal knowledge by pupils, but also must be concerned with the informal and supposedly casual interactions and experiences of the pupils. Therefore, in the present text, we deal with this context from a subjectivation-theoretical perspective and bring an individual case - the pupil Ridvan¹ - some facets of school experience to the fore that are perceived as a disruptive factor.

In the following, the first step is to examine the school in the context of migration society as a space of ethnicization in the context of social selection processes (II). In the second step, we explain our theoretical considerations in relation to Foucault's concept of subjectivation (1994²) (III). The third step touches upon the methodological approach, where we also briefly discuss our field access (IV). In the fourth step, selected passages from the interview with Ridvan, a 10-year-old pupil in a fourth grade class, are introduced. Starting from this example, we focus on the ambivalences that the schoolchildren in the context of migration society experience in relation to the foreign positioning or demands for assimilation (V). A short summary with the conclusion of these parts can be found at the end of the text.

I. School in the Context of Migration Society

School is of enormous and lasting importance, not only in terms of qualifications and the associated social selection processes, but also as a further instance of socialisation alongside the family, extracurricular institutions and friends. School can be seen as a space in which individuals (further) develop their relationship to themselves and to the world in interaction with other actors in the context of (implicit) norms or ideas of normality (cf. Berger and Luckmann, 1999¹⁶: 139-145). School transitions are particularly sensitive moments within the framework of these developmental processes. These junctures for changing schools are of particular social significance in that they open up the structural possibility for decisions that affect the future socio-economic status of children and reinforce educational inequalities (cf. Baumert et al., 2010: 5; Akpınar and Değirmenci, 2011: 245). The results of school performance studies such as PISA, IGLU study and BiKS show a clear connection between educational

---

¹ The names are anonymised. First, the children gave themselves and their children's parents different code names in conversation; subsequently, one of these two names was chosen for standardisation.

failures at school and the so-called “migration background” (cf. Dienelt, 2019; Maurice et al., 2007). At the same time, these school performance studies make manifest that the German education system reproduces inequality (cf. Autorengruppe Bildungsberichterstattung, 2016: 14).

“Across Germany today, about one third of children of primary school age have a ‘migration background’², i.e. they or their parents have immigrated to Germany. The largest group is immigrants from Turkey” (Kratzmann, 2014: 47; emphasized by authors). In particular, the educational trajectories of children from families who immigrated from Turkey receive special public attention. It has repeatedly been noted that these children are overrepresented in school forms that are not primarily academically oriented and consequently experience more frequent school dropouts and receive poorer results in standardised tests (cf. *ibid*; Gresch and Becker, 2010: 181). Much of the research activity in the field of migration and education, especially qualitative-interpretative research, is concerned with tracking down mechanisms of power in the German education system, some of which are hidden (cf. Rose, 2012: 11; Fereidooni, 2011: 53-60), because, among other things, schools as “‘pedagogical’ institutions are themselves part of a society structured by relations of power and difference” (Merl et al., 2018: 7).

The PISA studies repeatedly stated that educational success depends on social origin and family migration history, and that the German education system reproduces the resulting inequality (cf. *ibid.*). The IGLU study also showed that, for the reasons just mentioned, children with a “migration background” have a lower chance of being recommended to a Gymnasium if they have the same reading skills and the same social background (cf. Stanat, 2007).

The study by Gomolla and Radtke (2009³) points out that cultural-racist argumentation structures are used in the school organisation. This is the case, for example, when a recommendation to transfer to a higher school form such as the Gymnasium is ruled out for children with a “migration background” due to the supposedly insufficient or even missing domestic support, which is primarily justified by a lack of German language skills (cf. Gomolla and Radtke, 2009³: 277).

While research tends to focus on the perspectives of teachers (cf. *ibid.*: 52-58), we want to concentrate on the perspectives of pupils. In doing so, we are interested in examining the experiences of pupils facing migration-related attributions and the demands that are placed upon

---

² Attributions such as “with a migration background” and “with a migration history” can have a discriminatory effect due to their sweeping nature (cf. also Gorelik 2012). In order to indicate the questionability of such terms, they are placed here in quotation marks to make it clear that people who do not have a migration background, whatever this means, but rather that it is attributed to them.

them by the teachers during the transition phase from primary to secondary school. The students' perspective can help to identify institutionalised mechanisms through which the difference is produced. "The production of differences does not simply take place by positioning an individual according to categories of difference, but takes place in a process of self-attribution and attribution to others in complex powerful super- and subordinations. The complex powerful super- and subordinations and the associated construction of the Other leads to specific exclusions and inequalities, especially in schools" (Mecheril and Rose, 2014: 137).

The difference-theoretical discussion of educational science points out that "as part of a nation-state education system, the school is involved in the (re)production of natio-ethno-cultural ideas and aspirations of homogeneity. Consequently, the de facto heterogeneity of pupils is treated as a 'disturbing factor'." (Merl et al., 2018: 7).

The notion of homogeneity leads to the tendency that those who are considered natio-ethno-culturally "different" and are positioned accordingly are confronted with deficit attributions, as a result of which their adaptation is regarded as deficient and it is primarily attempted to adapt them to existing structures and norms (cf. Ibid.: see Chapter V).

Through notions and aspirations of homogeneity, the origin of students becomes relevant at school, which "contradicts the meritocratic self-image of society, according to which only individual performance against the background of equal opportunities legitimises different educational successes" (Merl et al., 2018: 7). The imagination or striving for the so-called "equalisation" of pupils with unequal starting conditions can lead to indirect discrimination (cf. *ibid.*). This is because the equal treatment of pupils, which may be perceived as fair, can be interpreted as a hidden mechanism of power (cf. *ibid.*). In this context, Rosen (2014) raises the question of the extent to which disadvantage at school is perceived by the addressed group of people (teachers) and what coping resources and strategies they develop (cf. Rosen, 2014: 339).

In summary, migration and migration-related interruptions are undeniable problems that children experience in the educational process. Although these problems are perceived and experienced by each single child in different manners, they are deeply connected with certain institutional, social and power-related structures, which underlie subjectivation processes of the children. In this regard, the following section takes a closer look at Foucault's theory of subjectivation before analysing the case of Rıdvan.

II. Subjectivation in the Power Relations of the School

Following Foucault (1994²), we understand subjectification as a process of being-subjected and the creation of subjectivity, which is mediated by power relations, but also creates

possibilities for action. To analyse power relations in primary schools in the migration society, we assume that hegemonic structures (do Mar Castro Varela and Dhawan, 2007: 40), by evading critical thematisation, permeate the routines of everyday life as a matter of course. These normalised and disciplining routines, which shape teaching-learning processes (Jäckle, 2009: 90), have a specific effect on processes of subjectification (Brodén and Mecheril, 2010: 7-15).

The term subjectification is, furthermore, used to describe “practices in which individuals are first and foremost constituted as ‘subjects’ under [the] social norms in their being subjected to the power, which at the same time guarantees their ability to act,” (Rose, 2016: 331). However, it should be noted that the category of power that thus comes into focus is not identified by Foucault with respect to the specific persons or institutions, but is always conceived as a relation, that is, as a power relation or as a relational force (cf. Foucault, 1994²: 254). “It is not something that could be identified, not something that would be imposed from outside on the object of power, but it is realised in subjectivity itself” (Messerschmidt, 2012³: 289).

In the context of migration society, we recognise, among other things, power relations in the manifestation of the marking “with a migration background”, which discursively goes hand in hand with the idea of otherness in terms of appearance, thinking and behaviour (cf. Mecheril, 2014: 13-20). According to Hall (2004), in the context of such othering processes, the other(s) receive concrete (negative) predicates in order to maintain these power relations and to legitimise the claim to dominance of the privileged (Hall, 2004:167-170). Velho explicates this othering process similarly as self-identification process of the subjects:

“Yes, I am an Other”. This recognition of the hegemonic being-othered and the assimilative confession lead as self-representation to a process that, following Foucault, brings about inner change in the minoritised in the sense of identification. An assimilated subject that confirms visibility, sees itself as Other, grows up, is created” (Velho, 2010: 120).

With regard to schools in the migration society, this process is elaborated, for example, in the study by Rose (2012). Otherness is associated with a non-German origin (cf. Mecheril, 2010: 7) or with multilingualism or limited German-speaking ability; linguistic difference is namely hierarchised (cf. e.g. Dirim and Mecheril, 2010: 102). According to Foucault, every educational system is a political method by which discourses, knowledge and power, are appropriated, maintained or influenced (cf. Foucault, 2012¹²: 30). As part of his comprehensive historical reconstructions of the institutionalisation of power³, Foucault shows how disciplinary power

---

³ Here he addresses the power to repress, the power to integrate and the disciplinary power (cf. Foucault,

creates a legitimised control over members of society. Astrid Messerschmidt points out the particular relevance of disciplinary power in the context of pedagogical power relations:

“It is part of the calculation of disciplinary power to produce ‘visibilities’ and ‘sayabilities’ without interruption. It puts people under compulsion to confess, orders and distributes them in social space, administers their lifetime as a measurable development. It examines, defines and identifies and functions pedagogically in the classical sense [...]. Simultaneously with the human sciences, disciplinary power brings forth the individual who is the point of passage and object of its power effects, the human being of the human-scientific knowledge order, who now becomes the object of incessant questioning, definition and identification” (Messerschmidt, 2012³: 297).

With the production of permanent visibility through the disciplinary power of schools, practices of subjectification become effective, which, with their fixation on cultural identity, align subject positions with uniqueness. In this way, both the codification of difference and the denial of different affiliations have a powerful effect. Following Foucault’s argumentation (1992⁴), the word “subject” has a double meaning here: on the one hand, a subject is subjected to the control or surveillance and dependence, and on the other hand, the subject is attached to its own identity through consciousness and self-knowledge, “which [in turn] subjugates one and makes one someone’s subject” (Foucault, 1994²: 246). Practical meaning of this process of subjectification will become manifest in the aforementioned case study of Rıdvan (see Section V). However, before introducing it in detail, it is necessary to explain in the next section our methodological approach and field access for conducting this empirical research.

III. Methodological Approach and Field Access

Within the framework of the empirical research on which this article is based, we attempt to trace subject-constituting moments in the migration-society school. In particular, we are interested in the question of the extent to which subjectification of schoolchildren under conditions of power relations in the migration society in the context of school also leads to the acquisition of capacity to act, which is also linked to criticism and resistance.

With regard to the composition of the sample and field access, we have proceeded as follows: In most cases, cooperating with migrant associations, migrant initiatives, etc. was preceded by extensive internet research before the families were contacted first by telephone and then in person⁴

2012¹²; Messerschmidt, 2012³).

⁴ Contact with the children was established through the families. The migration of the parents in the families involved in the research was very heterogeneous: they were families with escape stories, transnational

Next, primary school children aged nine and ten who attend the fourth grade of a primary school and have already received a report card with a transfer recommendation to secondary school and/or for whom the decision for secondary school has already been made were selected and interviewed. A total of 14 interviews were conducted with the children's parents⁵ and with children in parallel periods. Five of the interviews are included in the analysis. Children were left to decide where to conduct the interviews. It was important to see that all interviewees with whom were interviewed chose their own room. Andresen and Hurrelmann et al. (2013) refer to this as the child's well-being, which is closely linked to their perception of justice, equal opportunities and equal treatment (Andresen et al., 2013: 26). Thus they have chosen a familiar environment that belongs to them. Moreover, here they can show off their own realm and express who they are in yet another way (cf. Schroeder et. al., 2013: 204). Mey and Schwentesius (2019) point out that the success of the interviews with children depends on the design of the concrete situation. "Here, attention should definitely be paid to a disturbance-free environment as well as a place that is familiar to children" (2019: 11).

The survey uses the problem-centred guided interview, which combines biographical, narrative and guideline-oriented elements (cf. Witzel, 1982: 70-75.; Witzel, 2000; Badawia, 2002: 47). This makes it possible to focus on relevant topics and to be problem-centred. The guideline interview allows questions that are not relevant to the study to be excluded from the outset. At the same time, it offers a certain flexibility during the interview (cf. Gamper, 2011: 110). In problem-centred guided interviews, the interviewees - in this case the children - act as experts of their own world: Here, the interviewer is in the role of the learner, which means that she engages with the children's perspective. At the same time, however, she does not give up her researcher's perspective; this structures, for example, the framework of the interview (cf. Fuhs, 2000: 87-89). It should be also noted that for a successful application of this methodological approach an age of seven years is recommended as the lowest age threshold (cf. *ibid.*: 98). Using the form of the problem-centred guided interview suggests also that the instructions on the children should be subject-related and comprehensible. Qualitative-oriented guided interviews with children aims at achieving valid results - this applies in particular to the subjective areas of wishes, problems and fears as well as to the educational area, that is to the school (cf. Heinzl, 1997: 396).

The experiences described by the school children are analysed within the framework of

---

families and so-called guest worker families. Ridvan's mother comes from a so-called guest worker family, while the father immigrated because of a family offspring.

⁵ For reasons of space, only children are referred to in this article.

the qualification work in accordance with the research approach of Grounded Theory by Strauss/Corbin (1996). For this article we have chosen our interview with 10-year-old Rıdvan because the interaction between the teacher and Rıdvan regarding the invocation of who (addresses) whom and how is particularly highlighted. In the following chapter IV, passages from the interview with Rıdvan, whose parents immigrated from Turkey, are quoted and interpreted.

IV. Processes and Practices of Subjectification in the Migration-Society School

The interview with Rıdvan was conducted in 2016. At the time of the interview, Rıdvan lived with his family in a large city in North Rhine-Westphalia. We were informed by another interview partner that Rıdvan's mother would be interested in an interview with us. So we contacted the mother by phone. During the telephone conversation, we also discussed and clarified the framework of the interview with Rıdvan. Thus, he expressed a possible interest in an interview.

At the beginning of the interview, Rıdvan told that it was the first time he would participate in an interview in this setting. Initially, he was very quiet, answered the questions very brief and monosyllabic. However, as the interview progressed, his calmness was lost and he became more euphoric, emphatic and responded much more specifically to the questions, so that he no longer answered in monosyllables. Nevertheless, he listened attentively and took time to contemplate before describing the events from school in more detail.

It was highly remarkable that the positioning of ethnicity was a common thread throughout the interview. He talked a lot about his holidays, how he feels in Turkey. When asked "what he would find so nice in Turkey", he answers that it has always been much nicer in Turkey, e.g. that they could always go to the beach to swim, that it is very warm and especially that his grandparents lives in Turkey. He feels so safe there as if he had been born in Turkey, therefore he feels like a Turk in Germany. In this regard, he describes his experience with his teacher at school as follows:

Rıdvan: "Well, I also feel like a Turk here, yes, so the teachers always say, well, I always say I'm a Turk, but they always say I'm German, because my passport is German and I was born here, and then I say but no, I'm a Turk, and then stop, I want to say so, so I just want them to think I'm a Turk" (Rıdvan, 10 years).

Interviewer: "Why do you want them to think that you are Turkish?"

Rıdvan: "Yes I don't want to be German".

In this interview passage, it can be noticed at first sight that the local dimension plays a decisive

role for Rıdvan's self-recognition. As he expresses that he feels "here" as a "Turk", whereby it can be assumed that by "here" he refers to Germany and implicitly contrasts this with a "there" in Turkey. The fact that he feels like a "Turk" is emphasised several times in this section, whereby he emphasizes that the teacher does not recognise his sense of belonging to Turkey because of his nationality: Since he has a German passport and was born in Germany, his sense of belonging that differs from this formal status is not accepted by the teacher. Rıdvan also reports that the teacher tells him to put aside his need for self-definition in favour of formal belonging by nationality.

However, the teacher's positioning of Rıdvan as German could be interpreted as an expectation of loyalty from Rıdvan in the tension between formal belonging and symbolic belonging. For from a social constructivist perspective, natio-ethno-cultural difference is created here by asking Rıdvan to commit to a nationally coded belonging. At the same time, there is no possibility for Rıdvan to be positioned in a relationship to himself and to the world that allows ambiguity or softens the binary order of belonging (cf. also Mecheril, 2010: 12-15). In this tension between self- and other-positioning, it becomes clear that this is a hierarchical relationship in many respects, especially since the position of power legitimised in the school is also used by teachers as adults whose function is to teach and to judge.

The teacher's insistence that Rıdvan cannot be a "Turk" but must be "German" leaves Rıdvan feeling that his own positioning is not being respected: His wish that the teacher should think that he is "Turkish" refers not only to the demand to define himself, but also to the need to be recognised in this. When Rıdvan is asked how he feels about hearing that he is not a "Turk", he answers as follows:

"So I was kind of angry, because I'm actually a Turk. [...] They said no and they always said that I am not a Turk" (Rıdvan, 10 years).

Rıdvan answers the question about the reason for his feeling of being "kind of angry". He points out once again that the teacher insists that he is not a "Turk", which he clearly expresses with the teacher's emphatic "no". By presenting the teacher's resolute claim to interpretative sovereignty, he makes it understandable why he gets "angry". He gets "angry" because his ethnic self-positioning, that he speaks from a certain position, from a certain experience of a certain culture is not recognised by hegemonic structures in the school, which force him on how to position himself (cf. Leiprecht, 2001: 45-47).

Rıdvan makes it clear that although he is positioned by others, he is also capable of defending himself against this kind of positioning by the others, that is foreign-positioning and is able to position himself. Rıdvan's reaction to the teacher's foreign-positioning by

emphasizing that he is a “Turk” can be understood as a demarcation. This consists not only in not allowing himself to be positioned by others, but also in not being what the teacher sees in him or wants to make of him. In Rıdvan’s case it becomes clear that through the practice of assimilation in dealing with difference, the child’s belonging is made invisible. The “assimilation approaches are single-value approaches that do not address phenomena of mixing and multiple belonging” (do Mar Castro Varela and Mecheril, 2010: 47). At this point, a perspective on subjectivation becomes very clear in the interplay of foreign and self-ethnicisation. Ethnicity is significant in the context of subjectification and self-positioning within a society. According to Leiprecht (2001)

“at the centre of the construction of ethnicity are social processes of tradition and the drawing of boundaries. This is essentially about socio-historical categorisations, about real or supposed ties, about the ‘collective memory’ of a group, about interpretations, myths or even inventions. The members of a group or sub-society refer to (imagined) connections that they assume influence their current social, cultural, economic and political position and future fate. Such constructions can take place ‘from the outside’ as well as ‘from the inside’ and are to be analysed as processes of foreign and self-ethnicisation. Within the framework of nation states, ethnic minorities (as ‘not properly belonging to the nation’) and ethnic majorities (as the ‘core’ of the nation proper) are constructed. Ethnicity is significant here for *positioning* within a society” (Leiprecht, 2001: 46-47).

In the further course of the interview, Rıdvan says that he sometimes says something in Turkish to his Turkish classmates in class that is not allowed, so that the others cannot understand it:

“Then she always scolds me and says: ‘We are in Germany, you are not allowed to speak Turkish. Don’t speak Turkish in class, you have to speak German’. And she also sometimes says what we said we should explain. [...] So then I feel like, um, somehow like that, then I think, so now she knows that or something” (Rıdvan, 10 years).

Here, too, Rıdvan portrays the teacher as ruling and authoritarian. In this situation, she is not described as the one who tells him who he has to be, but as the guardian of the school order of monolingualism. Multilingualism is apparently experienced by her less as a resource worthy of recognition and more as a threat. Similar to the non-recognition of his self-positioning as a “Turk”, she forbids a linguistic exchange that is beyond her control. As far as the order of mono-German is not adhered to, the teacher is annoyed, which can certainly be understood as a performative practice of sanctioning and belittling in front of the pupils.

Furthermore, the teacher’s statement: “We are in Germany, you are not allowed to speak Turkish. Don’t speak Turkish in class, you have to speak German”, creates a pedagogical production of illegitimate languages and affiliations. According to Dirim and Mecheril (2010),

the debate about language is fundamentally about belonging and identities:

“In the dispute about the language(s) that are considered legitimate in the migration society, a struggle about belonging is articulated: Who belongs to ‘us’? But even more: Who are ‘we’? Are ‘we’ also those who primarily speak Russian? Are ‘we’ also those who speak German-Turkish? Dealing with this embeddedness in power relations is significant for dealing with languages in educational institutions, especially schools” (Dirim and Mecheril, 2010: 105).

As discussed in the Section III school as an institution represents a place where the diversity of languages are spoken by children and where young people are addressed, accepted or even ignored in different ways (cf. *ibid*). According to Fereidooni (2011), linguistic heterogeneity and multiculturalism appear to be a disruptive background to the institutional framework of primary schools. (Fereidooni, 2011: 56).

In the sample case, it has been shown how the actions of the teacher and the school order complement each other powerfully, so that the teacher regains authority and control and at the same time can maintain the school monolingual order, while associated exclusions are repeated. Rıdvan also describes how the teacher’s request to translate what was said into German limits the possibility of protecting something from her access. In the interaction between the teacher and Rıdvan, it can be observed how ethnicity is made an issue: the actions of the teacher show that she is acting from a “normative” perspective (cf. Quehl, 2010: 183-187). Because in everyday (educational) practices, differences are continuously produced. This is also the case with Rıdvan when he finds himself between the opposite categories such as being German and not being German and/or being a child and an adult as well as a schoolchild and a teacher. “Different lines of difference structure social orders and concepts of normality. By resorting to differences, interpersonal, structural and institutional discrimination conditions and social inequality are legitimized” (Merl et al., 2018: 1). If we apply this to our example, then the subject formation of the child Rıdvan takes place within this practice of difference, in that Rıdvan positions himself or is being positioned by others along the lines of difference.

In this point it is important to note that Foucault's above discussed theoretical argument that the word subject has a double meaning (Foucault, 1992⁴) complies with our case study.

On the one hand, this case shows how Rıdvan is subjected to the teacher and his behaviours are depended in the power relations, and on the other hand, Rıdvan seeks for his own identity and in this way gains consciousness and self-knowledge, "which [in turn] subjugates one and makes one someone's subject" (Foucault 1994², p. 246 f.). With his subjection, Rıdvan simultaneously guarantees his ability to act (cf. Rose 2016, p. 331).

Summary and Conclusion

Finally, we would now like to relate our previous explanations to the context of school, which we tried to exemplify with the help of short passages from an interview with a young pupil.

The tension between “being German” vs. “being Turkish” shows that both sides act in different ways: On the one hand, the teacher defines who the child is (“a German”). On the other hand, Rıdvan acts actively from his childlike perspective and, contrary to the teacher’s authority, defines himself as an Other and a “Turk”. The teacher as an adult person forcibly tries to preserve a certain school order (monolingual German-speaking, cultural belonging) and at the same time maintain her position of dominance. The teacher’s action structures Rıdvan’s action. However, within the framework of the misrecognition of belonging and multilingualism, Rıdvan also has opportunities to influence the process of his self-positioning. (cf. also Bergold-Caldwell and Georg, 2018: 79-81).

Here, the question could be pursued as to whether his attitude primarily represents an oppositional stance with which he defends himself against the homogenisation or assimilation efforts of the teacher, or whether here - possibly partially - there is also a self-confession out of conviction. In both cases, however, Rıdvan finds himself in a state of tension. For Rıdvan tries to act in a self-determined way in the struggle for his autonomy in order to defend himself against the adultist power struggles of the teacher. As discussed in the section V, he defends himself against the affiliation forced upon him.

Here, natio-ethno-cultural affiliation (Mecheril 2010) and adultism are intertwined. In both positionings, the lines of difference are effective through hegemonic expression as relations of domination and power. By establishing socially recognised norms and values, “being a child” is generationally differentiated as a socially constructed category. Thus, children are ascribed a lack of maturity and need for development and are dependent on adults due to their limited legal status. Adultistic power relations in the institution of school occur, for example, in the setting up of the curriculum or in the determination of school rules. Here, children and young people have no influence on the fact that their future is determined by these regulations (cf. Trần, 2019: 81; Richter, 2018: 28; Mecheril, 2010: 12).

In short, dealing with difference in pedagogical terms, including the complexity of categories of difference, is challenging as they can indicate social inequalities, stereotypical assumptions, oppositional actions, etc. In pedagogy, dealing with difference is a discomfort between recognising difference and reproducing existing inequality with renewed attributions (cf. Merl et. al, 2018: 9; Diehl and Fick, 2016: 243-248).

However, since subjects are fragile and fragmentary and their experiences are not, for instance, authentic but structured by discourses, they “acquire a specific meaning only in the act of communication, of speaking - insofar as subjects have or find a place/position from which to speak” (Maurer, 2001: 108).

In order to make subjects visible in the migration-society school, multiple affiliations should find a space. Above all, a view of critical and reflexive confrontation regarding the powerful relations of difference should be preserved instead of (re)producing the binary oppositions repeatedly. Thus, the importance of the subjectivisation theoretical perspective, which is relevant for research in the context of educational inequalities and aims at reducing discrimination and inequality, becomes evident.

Bibliography

- Akpınar, Deniz; Değirmenci, Arzu (2011). „Es ist beschämend, wie oft in unserem Bildungswesen die Herkunft eines Menschen seine Zukunft belastet” Mentoring mit Migrationshintergrund – das Projekt „Junge Vorbilder” bei verikom Hamburg. Neumann, Ursula; Schneider, Jens (Ed.). Schule mit Migrationshintergrund. Münster, 245–252.
- Andresen, Sabine; Fegter, Susann; Hurrelmann, Klaus (2013). Wohlbefinden, Armut und Gerechtigkeit aus Sicht der Kinder. Die Ausrichtung der 3. World Vision Kinderstudie. INDERIN DEUTSCHLAND 2013 3. World Vision Kinderstudie (Ed.). Weinheim und Basel, 26–47.
https://www.worldvision.de/sites/worldvision.de/files/pdf/3Kinderstudie2013_komplett_small.pdf [Accessed 29.12.2022].
- Autorengruppe Bildungsberichterstattung (2016). Bildung in Deutschland 2016. Ein indikatorengestützter Bericht mit einer Analyse zu Bildung und Migration. Bielefeld.
- Badawia, Tarek (2002). „Der dritte Stuhl”. Eine Grounded-Theory-Studie zum kreativen Umgang bildungserfolgreicher Immigrant*innenjugendlicher mit kultureller Differenz. Frankfurt am Main und London.
- Baumert, Jürgen; Maaz, Kai; Gresch, Cornelia; McElvany, Nele; Anders, Yvonne; Jonkmann, Kathrin; Neumann, Marko; Watermann, Rainer (2010). Der Übergang von der Grundschule in die weiterführende Schule – Leistungsgerechtigkeit und regionale, soziale und ethnisch-kulturelle Disparitäten: Zusammenfassung der zentralen Befunde. Maaz, Kai; Baumert, Jürgen; Gresch, Cornelia; McElvany, Nele (Ed.). Der Übergang von der Grundschule in die weiterführende Schule. Leistungsgerechtigkeit und

- regionale, soziale und ethnisch-kulturelle Disparitäten. Bonn und Berlin, 5–22. https://www.researchgate.net/publication/44160652_Sozial-_und_leistungsbedingte_Disparitaeten_im_Uebergangsverhalten_bei_turkischstammigen_Kindern_und_Kindern_aus_Spat-Aussiedlerfamilien [Accessed 17.10.2022].
- Berger, Peter L.; Luckmann, Thomas (1999¹⁶). Die gesellschaftliche Konstruktion der Wirklichkeit: eine Theorie der Wissenssoziologie. Frankfurt am Main.
- Bergold-Caldwell, Dennise; Georg, Eva (2018). Bildung postkolonial?! – Subjektivierung und Rassifizierung in Bildungskontexten. Eine Problematisierung pädagogischer Antworten auf migrationsgesellschaftlichen Fragen. Mai, Hann; Merl, Thorsten; Mohseni, Maryam (Ed.). Pädagogik in Differenz- und Ungleichheitsverhältnissen. Aktuelle erziehungswissenschaftliche Perspektiven zur pädagogischen Praxis. Wiesbaden, 69–89.
- Broden, Anne; Mecheril, Paul (2010). Rassismus bildet. Einleitende Bemerkungen. Broden, Anne; Mecheril Paul (Ed.). Rassismus bildet. Bildungswissenschaftliche Beiträge zu Normalisierung und Subjektivierung in der Migrationsgesellschaft. Bielefeld, 7–26.
- Diehl, Claudia; Fick, Patrick (2016). Ethnische Diskriminierung im deutschen Bildungssystem. Diehl, Claudia; Hunkler, Christian; Kristen, Cornelia (Ed.). Ethnische Ungleichheiten im Bildungsverlauf. Mechanismen, Befunde, Debatten. Wiesbaden, 243–286.
- Dienelt, Klaus (2019). PISA-Studie: OECD-PISA-Studie: Kinder mit Migrationshintergrund in Deutschland, Bildung. <http://www.migrationsrecht.net/nachrichten-wirtschaft-arbeit-und-soziales/oecd-pisa-studie-kinder-mit-migrationshintergrund-in-deutschland-bildung.html> [Accessed 26.10.2022].
- Dirim, Inci; Mecheril, Paul (2010). Die Sprache(n) der Migrationsgesellschaft. Mecheril, Paul; do Mar Castro Varela, Maria; Dirim, Inci; Kalpaka, Annita; Melter, Claus (Ed.). Migrationspädagogik. Die Reihe BACHELOR | MASTER. Weinheim und Basel, 99–120.
- do Mar Castro Varela, Maria; Dhawan, Nikita (2007). Migration und die Politik der Repräsentation. Broden, Anne; Mecheril, Paul (Ed.). Re-Präsentationen Dynamiken der Migrationsgesellschaft, IDA-NRW. Düsseldorf, 29–46. https://www.ida-nrw.de/fileadmin/user_upload/reader/Re-Praesentationen.pdf [Accessed 06.09.2022].
- do Mar Castro Varela, Maria; Mecheril, Paul (2010). Grenze und Bewegung. Migrationswissenschaftliche Klärungen. Mecheril, Paul; do Mar Castro Varela, Maria; Dirim, Inci; Kalpaka, Annita; Melter, Claus (Ed.). Migrationspädagogik. Die Reihe BACHELOR | MASTER. Weinheim und Basel, 23–53.

- Fereidooni, Karim (2011). Schule – Migration – Diskriminierung. Ursachen der Benachteiligung von Kindern mit Migrationshintergrund im deutschen Schulwesen. Wiesbaden.
- Foucault, Michel (1994²). Das Subjekt und die Macht. Dreyfus, Hubert L.; Rabinow, Paul (Ed.). Foucault, Michel. Jenseits von Strukturalismus und Hermeneutik. Weinheim, 241–261.
- Foucault, Michel (2012¹²). Die Ordnung des Diskurses. Mit einem Essay von Ralf Konersmann. Frankfurt am Main.
- Fuhs, Burkhard. (2000). Qualitative Interviews mit Kindern. In: Heinzl, Friederike. (Ed.). Methoden der Kindheitsforschung. Weinheim, München: Beltz, 87–104.
- Gamper, Markus (2011). Islamischer Feminismus in Deutschland. Religiosität, Identität und Gender in muslimischen Frauenvereinen. Bielefeld.
- Gorelik, Lena (2012). “Sie können aber gut Deutsch!”. Warum ich nicht mehr dankbar sein will, dass ich hier leben darf, und Toleranz nicht weiterhilft. München.
- Gresch, Cornelia; Becker, Michael (2010). Sozial- und leistungsbedingte Disparitäten im Übergangsverhalten bei türkischstämmigen Kindern und Kindern aus (Spät)Aussiedlerfamilien. Maaz, Kai; Baumert, Jürgen; Gresch, Cornelia; McElvany, Nele (Ed.). Der Übergang von der Grundschule in die weiterführende Schule. Leistungsgerechtigkeit und regionale, soziale und ethnisch-kulturelle Disparitäten. Bonn und Berlin, 181–200.
- https://www.researchgate.net/publication/44160652_Sozial-_und_leistungsbedingte_Disparitaeten_im_Uebergangsverhalten_bei_tuerkischstaemmigen_Kindern_und_Kindern_aus_Spat-Aussiedlerfamilien [Accessed 10.10.2022].
- Gomolla, Mechthild; Radtke, Frank-Olaf (2009³). Institutionelle Diskriminierung. Die Herstellung ethnischer Differenz in der Schule. Wiesbaden.
- Hall, Stuart (2004). Ideologie, Identität, Repräsentation. Hamburg.
- Heinzl, Friederike (1997). Qualitative Interviews mit Kindern. Friebertshäuser, Barbara; Prengel, Annedore (Ed.). Handbuch Qualitative Forschungsmethoden in der Erziehungswissenschaft. Weinheim und München, 396–413.
- Jäckle, Monika (2009). Schule M(m)acht Geschlechter. Eine Auseinandersetzung mit Schule und Geschlecht unter diskurstheoretischer Perspektive. Wiesbaden.
- Kratzmann, Jens (2014). Türkische Schüler als „Verlierer“? Die Einschulung aus Elternsicht. Mudiappa, Michael; Artelt, Cordula (Ed). BiKS – Ergebnisse aus den Längsschnittstudien Praxisrelevante Befunde aus dem Primar und Sekundarschulbereich. Schriften aus der Fakultät Humanwissenschaften der Otto-

- Friedrich-Universität Bamberg. Band 15. Bamberg, 47–52.
- Leiprecht, Rudolf (2001). Alltagsrassismus. Eine Untersuchung bei Jugendlichen in Deutschland und den Niederlanden. Interkulturelle Bildungsforschung, Bd. 9. Münster, New York, München und Berlin.
- Maurer, Susanne (2001). Zentrierte Vielfalt? Zur Frage von Subjekt und Handlungsfähigkeit in der Auseinandersetzung mit poststrukturalistischem Denken. Fritzsche, Bettina; Hartmann, Jutta; Tervooren, Anja (Ed.). Dekonstruktive Pädagogik. Erziehungswissenschaftliche Debatten unter poststrukturalistischen Perspektiven. Opladen, 105–118.
- Maurice, Jutta von; Artelt, Codula; Blossfeld, Hans-Peter; Faust, Gabriele; Roßbach, Hans-Günther; Weiner, Sabine (2007). BiKS – Bildungsprozesse, Kompetenzentwicklung und Formation von Selektionsentscheidungen im Vor- und Grundschulalter: Überblick über die Erhebungen in den Längsschnitten BiKS – 3 – 8 und BiKS – 8 – 12 in den ersten beiden Projektjahren.
http://www.forschungsnetzwerk.at/downloadpub/BIKS_bamberg_2007_online_version.pdf [Accessed 20.10.2022].
- Mecheril, Paul (2010). Migrationspädagogik. Einführung zu einer Perspektive. Mecheril, Paul/do Mar Castro Varela, Maria/Dirim, Inci/Kalpaka, Annita/Melter, Claus (Ed.). Migrationspädagogik. Die Reihe BACHELOR | MASTER. Weinheim und Basel, 7–22.
- Mecheril, Paul (2014). Subjekt-Bildung in der Migrationsgesellschaft. Eine Einführung in das Thema, die zugleich grundlegende Anliegen des Center for Migration, Education und Cultural Studies anspricht. Mecheril, Paul (Ed.). Subjektbildung Interdisziplinäre Analysen der Migrationsgesellschaft. Bielefeld, 11–26.
- Mecheril, Paul; Rose, Nadine (2014). Die Bildung der Anderen. Ein subjektivierungstheoretischer Zugang zu migrationsgesellschaftlichen Positionierungen. Thompson, Christiane; Jergus, Kerstin; Breidenstein, Georg (Ed.). Interferenzen. Perspektiven kulturwissenschaftlicher Bildungsforschung. Weilerswist, 130-152.
- Merl, Thorten; Mohseni, Maryam; Mai, Hanna (2018). Pädagogik in Differenz- und Ungleichheitsverhältnissen. Eine Einführung. Mai, Hann; Merl, Thorsten; Mohseni, Maryam (Ed.). Pädagogik in Differenz- und Ungleichheitsverhältnissen. Aktuelle erziehungswissenschaftliche Perspektiven zur pädagogischen Praxis. Wiesbaden, 1–17.
- Messerschmidt, Astrid (2012³). Michel Foucault (1926–1984). Den Befreiungen misstrauen – Foucaults Rekonstruktionen moderner Macht und der Aufstieg kontrollierter Subjekte.

- Dollinger, Bernd (Ed.). *Klassik der Pädagogik. Die Bildung der modernen Gesellschaft*. Wiesbaden, 289–310.
- Mey, Günther; Schwentesius, Anja (2019). *Methoden der qualitativen Kindheitsforschung*. Hartnack, Florian (Ed.). *Qualitative Forschung mit Kindern. Herausforderungen, Methoden und Konzepte*. Göttingen, 3-48.
- Quehl, Thoma (2010). *Immer noch die Anderen? Ein rassismuskritischer Blick auf die Normalität schulischer Bildungsbenachteiligung*. Broden, Anne; Mecheril, Paul (Ed.). *Rassismus bildet. Bildungswissenschaftliche Beiträge zu Normalisierung und Subjektivierung in der Migrationsgesellschaft*. Bielefeld, 183–208.
- Richter, Sandra (2018). *Dafür bist du noch zu jung! Adultismus, eine Diskriminierungsform, die wir alle kennen*. *kinderleicht* 5/201. Aachen.
https://situationsansatz.de/files/texte%20ista/fachstelle_kinderwelten/kiwe_pdf/Kinderleicht_Adult_Richter.pdf [Accessed 06.10.2022].
- Rose, Nadine (2012). *Migration als Bildungsherausforderung. Subjektivierung und Diskriminierung im Spiegel von Migrationsbiographien*. Bielefeld.
- Rose, Nadine (2016). *Subjektverhältnisse*. Mecheril, Paul; Kourabas, Veronika; Rangger, Matthias (Ed.). *Handbuch Migrationspädagogik*. Weinheim, 326–339.
- Rosen, Lisa (2014). *Empirische Schlaglichter auf Identitätskonstruktionen von Schülerinnen und Schülern mit Migrationshintergrund*. Hagedorn, Jörg (Ed.). *Jugend, Schule und Identität. Selbstwerdung und Identitätskonstruktion im Kontext Schule*. Wiesbaden, 331–348.
- Schroeder, Daniel; Fegter, Susann; Andresen, Sabine; Gerarts Katharina (2013). *Die qualitative Studie: Soziale Netzwerke und Gerechtigkeit –12 Porträts von Kinderpersönlichkeiten. KINDERIN DEUTSCHLAND 2013 3*. World Vision Kinderstudie (Ed.). Weinheim und Basel, 204–293.
https://www.worldvision.de/sites/worldvision.de/files/pdf/3Kinderstudie2013_komplett_small.pdf [Accessed 15.09.2022].
- Stanat, Petra (2007). *Pisa-Studie: Am härtesten trifft es die Migranten*.
<http://www.spiegel.de/schulspiegel/wissen/pisa-studie-am-haertesten-trifft-es-die-migranten-a-521334.html> [Accessed 26.09.2022].
- Strauss, Anselm; Corbin, Juliet (1996). *Grounded Theory: Grundlagen Qualitativer Sozialforschung*. Weinheim.
- Trần, Hoa Mai (2019). *Ethisch-reflexive Auseinandersetzungen im Forschungsprozess*. Anne Wihstutz (Ed.). *Zwischen Sandkasten und Abschiebung. Zum Alltag junger Kinder in*

Unterkünften für Geflüchtete. Opladen, Berlin und Toronto, 75–106.

<https://shop.budrich-academic.de/wp-content/uploads/2019/05/9783847412502.pdf>

[Accessed 01.09.2022].

Velho, Astrid (2010). (Un-)Tiefen der Macht. Subjektivierung unter den Bedingungen von Rassismuserfahrungen in der Migrationsgesellschaft. Broden, Anne; Mecheril, Paul (Ed). Rassismus bildet. Bildungswissenschaftliche Beiträge zu Normalisierung und Subjektivierung in der Migrationsgesellschaft. Bielefeld, 113–137.

Witzel, Andreas (1982). Verfahren der qualitativen Sozialforschung. Überblick und Alternativen. Frankfurt am Main: Campus.

Witzel, Andreas (2000). Das problemzentrierte Interview, unter: <http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/1132/2519> [Accessed 11.10.2022].

**JOURNAL OF INTERNATIONAL RELATIONS
AND POLITICAL SCIENCE STUDIES**

ULUSLARARASI İLİŞKİLER VE SİYASET BİLİMİ ÇALIŞMALARI DERGİSİ

e-ISSN: 2792-0984

İKLİM KRİZİ VE EGEMENLİK ÇERÇEVESİNDE İKLİM MAĞDURLARI

Dr. Selçuk GÜRÇAM

E-mail: selcukgrcm@gmail.com **ORCID:** [0000-0003-0426-329X](https://orcid.org/0000-0003-0426-329X)

Submitted: 30 December 2022 & **Accepted:** 02 February 2023

Citation: Gürçam, S. (2023). İklim Krizi ve Egemenlik Çerçevesinde İklim Mağdurları. *Journal of International Relations and Political Science Studies*, (7), 19-36.

Uluslararası İlişkiler Çalışmaları Derneği | International Relations Studies Association
Journal of International Relations and Political Science Studies - JIRPSS
E-mail: dergi@tuicakademi.org

İKLİM KRİZİ VE EGEMENLİK ÇERÇEVESİNDE İKLİM MAĞDURLARI

Dr. Selçuk GÜRÇAM

E-mail: selcukgrcm@gmail.com **ORCID:** [0000-0003-0426-329X](https://orcid.org/0000-0003-0426-329X)

Submitted: 30 December 2022 & **Accepted:** 02 February 2023

Özet

İklim krizi geniş kapsamlı ve hemen hemen her topluma etki eden küresel bir sorundur. Elbet bu etki her toplum için aynı oranda değildir. Özellikle iklim krizi, az gelişmiş ve kıyı şeridinde yer alan ülkeler ile küçük ada ülkeleri açısından daha büyük bir sorun teşkil etmektedir. Bundan dolayı iklim krizi, insanları asırlardır yaşadıkları evlerinden sebep olmadıkları bir çevresel felaket dolayısıyla terk etmeye zorlamaktadır. Bu çalışma, iklim krizi dolayısıyla yerleşim yerlerini terk eden iklim mağdurlarını ve iklim mağdurlarının uluslararası hukuk nezdindeki durumunu devletlerin egemenlikleri çerçevesinde incelemektedir. Sonuç olarak, iklim krizi olağan şiddetiyle etkisini gösterirken, iklim mağdurlarının sayısı her geçen gün artmaktadır. Buna rağmen onları koruyacak uluslararası bir hukuki metin yoktur. Özellikle gelecekte yoğunlaşacak iklim kaynaklı zorunlu nüfus hareketlerine karşı şimdiden gerekli adımların atılmaması halinde, devletlerin egemenlikleri aşınacaktır.

Anahtar kelimeler: İklim Krizi, Mülteci, İklim Mağdurları, Göç, Egemenlik.

Climate Victims in the Framework of Climate Crisis and Sovereignty

Abstract

The climate crisis is a wide-ranging global problem that affects almost every society. Of course, this effect is not the same for every society. In particular, the climate crisis poses a greater problem for underdeveloped and coastal countries and small island countries. Therefore, the climate crisis forces people to leave their homes, where they have lived for centuries, due to an environmental disaster they did not cause. This study examines the climate victims who left their settlements due to the climate crisis and the situation of climate victims before international law within the framework of the sovereignty of states. As a result, while the climate crisis is showing its effects with its usual severity, the number of climate victims is increasing day by day. However, there is no international legal text to protect them. The

sovereignty of states will be eroded, especially if necessary steps are not taken against the climate-related forced population movements that will intensify in the future.

Keywords: Climate Crisis, Refugee, Climate Victims, Migration, Sovereignty.

Giriş

İnsan kaynaklı sera gazları dolayısıyla dünyanın küresel ortalama sıcaklıkları artmakta ve iklim krizi hemen hemen her alanda etkilerini göstermektedir. Günümüzde insanların yalnızca %1'i güçlükle yaşanabilir bölgelerde hayatını sürdürürken, bu oranın 2070'li yıllarda %19'a çıkması beklenmektedir. Yani iklim koşulları ağırlaştıkça yaşanabilir alanların sayısı gelecekte daha az olacaktır. Bu durum ise insanların toprağı veya evi olarak adlandırdıkları alanlardan nereye gidecekler sorusuyla zihinleri meşgul etmektedir (Lustgarten, 2022; Zurich, 2022). Uzun süreli kuraklık, daha sık ve şiddetli hava olayları, sıcak hava dalgaları, okyanus sularının ısınması ve asitlenmesi, felakete yol açan orman yangınları ve yükselen deniz seviyeleri gibi iklimsel felaketlerin, insanların sağlığı ve esenliği üzerinde birleşik etkileri vardır. Örnek olarak sel ve su kıtlığı, gıda ve enerji üretimini olumsuz etkilerken, ulaşım kesintilerine, haşere salgınlarına, istilacı türlerin yayılmasına ve çeşitli hastalıkların ortaya çıkmasına neden olabilir. Tüm bunlar, ulusal sınırların içerisinde ve ötesinde nüfus göçüne yol açabilir ve krizleri teşvik edebilir (Turrentine, 2019; UNHCR, 2022a).

İklim krizi kaynaklı göçler hali hazırda dünyada yaşanan insan hareketlerine katkıda bulunarak büyük bir ayaklanmanın başlangıcını oluşturmaktadır. Özellikle son 10 yılda küresel olarak yerinden edilmiş insan sayısı iki katına çıkmıştır. İklim krizi tehdidi küresel olarak artarken, yaşam koşullarının dünya çapında daha güvencesiz hale gelmesi şaşırtıcı değildir. İklim krizi sadece aşırı hava anlamına gelmemektedir. Ayrıca yükselen deniz seviyeleri, hasarlı ekosistemler ve çevresel değişikliklerin tümü, küresel ölçekte büyük bir kargaşaya neden olma potansiyeli ile insanların yaşamlarını olumsuz yönde etkilemektedir (Vince, 2022a; Wheeler ve von Braun, 2013; Zurich, 2022). Vince, (2022a) 2050 yılına kadar 1,2 milyar insanın iklim mültecisi konumuna sokabileceğini söylerken, Palmer (2020) ise dünya üzerinde yaşayan yaklaşık 3 milyardan fazla insanın 2070 yılına kadar tarihsel olarak sıcaklık ve iklim elverişliliği dolayısıyla yaşadığı yerleşim yerlerinin dışında yaşayabileceğini ileri sürmektedir. Bu sebeple iklim krizi dolayısıyla harekete geçilmediği takdirde, gelecekte dünya nüfusunun üçte birinin göç etmesiyle yüzleşebiliriz. Bu durum ise iklim krizi ve mağdurlarına yönelik atılan adımları ilerleyen dönemlerde daha büyük ve önemli bir sorun haline getirecektir. Uluslararası toplumun iklim krizi karşısında tavrı, geçmişte yaşanmamış planlı ve kasıtlı bir göçü zorunlu kılacaktır

(Vince, 2022a). Ayrıca yaşanan felaketler kitlesel göçü tetikleyeceği gibi toprak rekabetini ve çatışmaları artırabilecektir (Turrentine, 2022).

Giderek kötüleşen iklim kayıpları ve daha da şiddetli hava olayları insan hareketliliğinde bir artışa neden olduğundan, taşınmayı seçen insanlar bunu çok az yasal koruma ile yapacaktır. Mevcut uluslararası hukuk sistemi, ülkeleri iklim mağdurlarını (göçmenlerini) desteklemeye zorlayan yasal olarak bağlayıcı anlaşmalar olmadığı için, iklim mağdurlarını koruyacak donanım da sahip değildir (Berchin, Valduga, Garcia ve de Andrade Guerra, 2017). İklim krizi mağdurları veya iklim krizi dolayısıyla yerleşim yerlerini terk etmek zorunda kalan insanlar mültecilere benzerken, mültecilere uluslararası hukuk nezdinde sağlanan yasal korumadan faydalanamamaktadırlar (Lister, 2014). Basit bir örnekle Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin (BMMYK) 2019 yılında sorumlu olduğu resmi mülteci sayısı 20,4 milyonken, yalnızca iklim krizi dolayısıyla her yıl yerinden edilen insan sayısı ortalama 21,5 milyondur. Ancak toplam 20,4 milyon insan mülteci statüsünden faydalanırken, iklim krizi dolayısıyla her yıl aynı sayıda mağdur olan insanlar ise bu yasal zemine ulaşamamaktadır (Podesta, 2019; Watson, 2022).

Richards (2022), iklim krizinin aşırı sıcaklık, sel, kuraklık ve yangın gibi dört temel etkiye neden olduğunu belirtmektedir. Bu aşırı iklim hareketlerine son yıllarda dünyanın çeşitli yerlerinde rastlanmaktadır. Ancak bu durum iklim krizine karşı duyarsızlık devam ettiği müddetçe hızlanarak artacak ve özellikle az gelişmiş veya iklim krizinin etkisine açık bölgelerde kendini daha fazla gösterecektir. Bu etkiler kendini daha çok gösterdikçe insanlar ilk olarak yurt içinde, daha sonrasında ise yurt dışına doğru göç etmeye başlayacaktır. Yani insanlar için tek çözüm yerleşim yerlerinden hareket etmek olacaktır. Tüm bunlar ise harita sınırlarının jeopolitik veya egemenlik yerine iklime dayalı olarak yeniden çizilmesini gerektirecek bir sonuçla insanlığı karşı karşıya getirecektir. Bu kavramsal çerçeveye, çalışmada yasal mevzuattan yoksun iklim krizi mağdurlarının mevcut durumu, iklim krizi, uluslararası hukuk ve devletlerin egemenliği çerçevesinde tartışılmıştır. Literatüre bakıldığından ise özellikle iklim ve egemenlik konularıyla ilişkili olarak, Yamamoto ve Esteban (2010) ve Maas ve Carius (2012) tarafından iklim krizi ve egemenliği küçük ada devletleri özelinde incelerken, Stratford ve diğerleri (2013) Tuvalu'nun egemenliği üzerindeki etkisine değinmektedir. Bununla beraber, iklim mağdurlarının hukuki durumuna dair literatür incelendiğinde, hemen hemen tüm çalışmalar da iklim mağdurları BM Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme ile ilişkilendirilmiştir. Bu sözleşme temelinde hukuki korumadan yoksun olan mağdurlara yönelik bir koruma geliştirilmesi vurgulanmıştır. Örnek olarak, Dauvergne, (2004) mülteci hukuku, yasa dışı göç ve vasıflı göç konularının ulusal egemenliğe

belirli şekillerde meydan okuyuşuna değinirken, Ahmed (2018) iklim krizi yoksa iklim mağduru da yok anlayışıyla iklim krizine sebep olan sera gazlarını salım yapan ülkelerin, iklim mağdurlarının sorumluluğunu üstlenmesi gerektiğine değinmiştir. Bu amaçla, Avustralya, Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Kanada, Almanya ve Japonya gibi ülkelerin kendi aralarında belirli oranlarda sorumluluk alması gerektiğini, aksi halde yasal mevzuattan yoksun bu insanların ciddi risklere açık olduğunu vurgulamıştır. Benzer şekilde Atapattu (2020), büyük sera gazı yayıcıların iklim krizi nedeniyle yerinden edilenlere ve özellikle de küçük ada devletlerinin sakinlerine yardım etme konusunda yasal bir yükümlülük taşıdıklarını savunmuştur. Biermann ve Boas (2010) ise farklı bir yaklaşımla iklim mağdurlarının hukuki durumunun BM Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme kapsamına dâhil edilmesine karşı çıkararak, yeni bir sözleşme (İklim Mültecilerinin Tanınması, Korunması ve Yeniden Yerleştirilmesine İlişkin Protokol) ile sıfırdan bir tanımlama ve hukuki koruma geliştirilmesini savunmuştur. Bu gibi çalışmalar ışığında, çalışmanın multidisipliner bir bakışla iklim krizi mağdurlarına değinmesi, gelecek çalışmalar açısından katkı sağlayıcı bir literatür oluşturacaktır.

I. Uluslararası Hukuk Açısından İklim Mağdurları

1951 tarihli BM Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme metnine göre mülteci: Irkı, dini, tabiiyeti, belirli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri nedeniyle zulme uğrayacağına dair haklı nedenlere dayanan bir korku nedeniyle kendi ülkesine dönemeyen veya dönmek istemeyen kişi olarak tanımlanmaktadır (UNHCR, 2022b). Bunun yanında Afrika'daki Mültecilerin Problemlerinin Özgül İlkelerini Belirten Sözleşmesi (OAU) ise mülteciyi: Dış saldırı, işgal, yabancı hâkimiyeti veya kamu düzenini ciddi şekilde bozan olaylar nedeniyle menşei veya vatandaşı olduğu ülkenin bir bölümünde veya tamamında yerinden ayrılmak zorunda kalan her kişi olarak tanımlamaktadır (UNHCR, 1974). İklim krizi göstermiş olduğu kuraklık, yükselen denizler veya başka bir hava felaketi nedeniyle insanları buldukları yerden göçe zorlamaktadır. Söz konusu göç olgusu ülke sınırları dışına yansımadan önce genellikle kırsal alanlardan şehirlere doğru yani ülke sınırları içinde gerçekleşmektedir. Ancak kentler, aynı zamanda yükselen sıcaklıklar, su kıtlığı ve gıda temin sorunları da dâhil olmak üzere iklimle ilgili kendi sorunlarıyla karşı karşıya olduklarından, insanlar sığınmak için ulusal sınırların ötesine giderek daha fazla kaçmak zorunda kalmaktadır (UNHCR, 2022a; Watson, 2022).

İklim krizi yoksulluğu, kuraklığı, suçu ve siyasi istikrarsızlığı artırırken, özellikle Afrika ve Latin Amerika'nın belli bölgelerinde gerilimi de körüklemektedir. Ancak bu etkenler

sonucunda çoğu zaman yerleşim yerlerini terk eden insanlar göz ardı edilmektedir. BMMYK'nin yetki alanında bulunan mültecilerin %90'ı acil iklim kapsamı içerisinde yer alan ülkelerden gelmektedir. Örnek olarak her yıl El Salvador'da kuraklık ve sellerden kaynaklanan mahsul yetersizliğinden dolayı binlerce insan yaşadığı köyleri terk etmektedir. Bu terk edilmiş kentlere doğru yaşanırken, kentlerde çete faaliyetleri bu mağdur halkı daha da mağdur ederek ülkeden kaçmasına neden olmaktadır. Georgetown Üniversitesi Uluslararası Göç Araştırmaları Enstitüsü'nde araştırma profesörü olan Elizabeth Ferris, hükümetlerin iklim dolayısıyla yerinden edilen bu insanları hukuki bir sığırma bünyesine dönüştürmesinin çok önemli olduğuna değinmektedir (Watson, 2022). Ancak iklim krizinin neden olduğu etkiler sonucunda oluşan ortam silahlı çatışma veya şiddet eylemleri bir araya geldiğinde etkilenen insanlar mülteci statüsü kazanabilirken, yalnızca ırkları, dinleri, milliyetleri, siyasi görüşleri veya belirli sosyal grupları nedeniyle zulümden kaçan kişilere yasal koruma sağlayan BMMYK, iklim mağdurları için “iklim mülteci” kavramını desteklememektedir (UNHCR, 2022a; Watson, 2022).

Çoğu aktivist veya uzmanlar son zamanlarda çatışmadan kaçan insanlar gibi iklim krizinden etkilenen ve yaşadığı yerleri terk etmek zorunda kalan insanların mülteci statüsünden faydalanması gerektiğini savunmaktadırlar. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi 2018 yılında iklim krizinden etkilenen ve yerleşim yerlerini terk eden birçok insanın “mülteci” tanımlamasına uymadığını tespit etmekle beraber, bu insanları “dünyanın unutulmuş kurbanları” olarak tanımlamaktadır. Bu durum ise onları sığınma veya sınır dışı etme eğilimlerinden koruyacak yasal bir güvencenin olmadığını göstermektedir (Ida, 2021; Zurich, 2022).

İklim krizi mağdurlarına yönelik farkındalık ve duyarlılık her geçen gün daha yükselmektedir. Paris Anlaşması öncesinde dönemin Avrupa Birliği başkanı Jean-Claude Juncker, iklim krizinin yeni bir göç olgusunun temel ayaklarından birini oluşturduğunu, bu sebeple bu sorunun halledilmemesi durumunda iklim mağdurları büyük bir sorun haline geleceğini belirtmiştir. Benzer şekilde ABD Başkanının ulusal güvenlikten sorumlu yardımcısı Jake Sullivan, iklim mağdurlarının nasıl belirlenmesi gerektiğini içeren bir emir yayınlamıştır (Ida, 2021). Uzun yıllar göç ve iklim krizi arasındaki ilişki kabul edilmemesine rağmen uluslararası toplum tarafından dile getirilmesiyle beraber, nihayetinde 2015 yılında Taraflar Konferansı'nın 21. toplantısında (COP/21) her iki soruna yönelik entegre bir çözüm geliştirilmesine karar verilmiştir. Bu amaçla da Yerinden Edilme Görev Gücü kurulmuştur. Bu gelişme üç yıl sonra (2018) Güvenli, Düzenli ve Düzenli Göçe İlişkin Küresel İlkeler Sözleşmesi ve Mültecilere İlişkin Küresel Sözleşmeye (United Nations, 2018) giden zemini hazırlamıştır. Sözleşme, çevresel bozulma nedeniyle bağlı buldukları ülkelerini terk etmek

zorunda kalan iklim mağdurları için, eğer uyum sağlama ve geri dönüş mümkün değilse, hükümetlerin planlı yeniden yerleştirme ve vize seçenekleri tasarlayarak geldikleri ülkelerdeki iklim mültecilerini korumak için çalışması gerektiğini açıkça belirtmektedir. Ancak her ne sözleşme ile adımlar atılsa da günümüze dek somut olabilecek bir gelişme yaşanmamıştır (Greenfield, 2022; Ida, 2021; Karagöz, 2021).

II. İklim Krizi Açısından Egemenlik

Uluslar veya topraklar arasında sınır oluşturulması fikri belki de binlerce yıllık olmasına rağmen, günümüzde yaşanan sistem nispeten daha yeni olan ve Avrupa’da onlarca yıl devam eden din savaşlarını sona erdiren 1648 Vestfalya Barışı’nın ürünüdür (Mendez ve Giampiero, 2001). Bu anlaşma sonucunda *Cuius regio, eius religio* (Kimin diyarı, onların dini) ilkesiyle, bir hükümdarın yönettiği tebaa üzerinde kendi dinini empoze etme hakkını veren yepyeni bir siyasi düzenin kurulması sağlanmıştır. Ancak bu yetkinin önemli olmasındaki sebep; hükümet, hukuk, vergi ve askeri sistem üzerinde sınırlanmış olan yetkiyi belirli coğrafi alan dâhiline yerleşmesidir. Oluşturulan bu egemenlik kavramının belirli çizgilere ihtiyacı olmaktadır. Çünkü Avrupa’da kurulu olan Feodal düzenin politik egemenliğinin (vergi toplama hakları, sadakat bağları ve vasallar ile lordlar arasındaki hiyerarşilerin karmaşık bir karışımı gibi) gerçek manada haritasının çıkarılması imkansızdır. Bu sebeple de konular artık haritacılık yani çizgilerle belirlenecektir. Zamanla bu süreç, ortak bir din, dil, kültür, etnisite tercihi ve sınırlar içerisinde yaşayan insanların ortak kimliğinin kapsayacak şekilde gelişmiştir. Oluşturulan ayrı popülasyon ve belirli kaynaklara sahip olarak tanımlanmış bölgeler zamanla ulusları oluşturmuştur. Her ne kadar çizilen bu sınırlardan günümüze yaklaşık 300 yıl geçse de bu çizilen sınırların aynı kalması için direnç gösterilmiştir. Bundan dolayıdır ki sınırların sabit ve değiştirilemez olduğu fikri, küreselleşme, iklim krizi, internet ve göç gibi bir dizi zorluğa karşı mücadele etmektedir. (Crawford, 2022; Jackson, 2003).

Günümüzde ise egemen devletler, toprağın sahipliğini belirtmek için sayfa boyunca çizilen iki boyutlu sınırlarla bölünmüş, siyaset ve pasaport kontrolü, genellikle aynı kültür, dil ve değerlerin çoğunu paylaşan topluluklara ayrılmıştır. Ancak uzaydan bakıldığında ise dünya tek parça halinde ve uzayda dönen bir kaya parçası misali orijinalliğini hala korumaktadır. Elbette okyanuslar, dağlar, büyük düz vadiler gibi popülasyonu bölen sınırlar bulunmaktadır ancak ulusları millet, bayrak veya egemenlik olarak ayıran bir çizgi görünmemektedir. Yani popülist olmaktan ziyade yukarıdan bakıldığında görünen şey gezegenseldir (Richards, 2022). Ayrı ayrı kadelere sahip çeşitli milletler, mürekkeple çizilen sınırlarla bir birinden net şekilde ayrılmışlardır. Çizilen bu sınırlar yaşam sürelerimize, kimliğimize, geleceğimize ve hatta daha

fazlasına etki etmektedir. Ancak bu sınırlar kâğıt üzerinde çizilen ve dağlar veya denizler gibi dünyamızın doğal bir parçası değildirler. Yakın bir zamanda çizilen bu hayali çizgiler, artan nüfus ve günümüzün en önemli sorunlarının başında görülen iklim krizi karşısında tartışmaya açıktır. Aslında sınırları kullanarak yabancıları dışarıda tutma fikri yeni bir yaklaşımdır. Çünkü geçmişte devletler yabancıları dışarı tutmaktan ziyade, vatandaşlarının ayrılmaması için çaba göstermiştir. Çünkü devletlerin vatandaşların vergilerine ve emeklerine ihtiyaçları vardır (Vince, 2022b).

Devletin ortaya çıkmasıyla birlikte sınır çizme faaliyeti içinde doğrusal bir bağlantı vardır. Bugün aynı bağlantı devam etmekte olup, amaçlar farklılaşmıştır. Bugün ulus-devletler yoksullar, izinsiz göçmenler, uyuşturucu, silah kaçakçılığı, terör kısacası güvenlik algısı gibi söylemleri kullanarak duvarlar inşa etse de gerçek bunlarla sınırlı kalmamaktadır. Homojenliğini koruması, iç-dış ayrımı yapması, kendinden olmayanı belirlemeye çalışması, sınırlardaki egemenliğini kaybetmesi ek olarak sunabilecek nedenlerdir. İlk bakışta çelişik gibi görünse de bu duvarların yükselmesi neoliberal dönüşümün bir sonucudur. Her ne kadar neoliberalizm sermaye ve ticaret için sınırların kaldırılmasını istese de iş emeğin serbest dolaşımına gelince “*güvenlikçi*” bir perspektifi benimsemek, neoliberal politikaları uygulayan iktidarların ülkelerindeki egemenliklerini korumalarının tek yoludur. Çünkü sınırlardan kurtulan ve akışkanlaşan sermaye mekânsal olarak görece durağan emeğe karşı çok büyük bir avantaj elde etmişken bu sınıfsal zaferi korumaya ve emeğin yeniden üretimini sınırlar dâhilinde güvence altına almak istemektedir (Gürçam ve Konuralp, 2022; Konuralp, 2017, 2019, 2020; Konuralp ve Bicer, 2021; Konuralp ve Dayioğlu, 2022).

Geçmişe nazaran günümüzde artık aşırı sağın iklim inkârcılığından uzaklaştığı, iklim milliyetçiliğine doğru döndüğünü ve iklim krizinin ulusal çıkarlar açısından oluşturduğu tehlikeye vurgu yaptığı görülmektedir. Örnek olarak Avusturya Özgürlük Partisi (FPÖ), iklim krizinin hiçbir zaman kabul edilmemiş bir iltica gerekçesi haline gelmemesi gerektiğini belirtmiştir. Ancak eğer bu durum gerçekleşirse barajlar yıkılacak, Avrupa ve Avusturya milyonlarca iklim mültecisiyle baş başa kalacaktır. İtalya’dan sağcı popülist parti League for Salvini Premier (Lega) ise ulusal iklim çağrısında bulunmuştur. Aksi takdirde sınırların yıkılmaması için yer kabuğundan atmosfere kadar sınırların yükselmesi gerekecektir (Crawford, 2022). Yine de, belirli bir ülkeye ait olduğumuz ve o ülkenin bize ait olduğu fikrinin üstesinden gelmek en az bir o kadar zorlayıcı olacaktır. Yeni, kutup şehirlerinde yaşayan, küresel olarak çeşitli toplumlara asimile olmamız gerekecektir. Gerektiğinde tekrar hareket etmeye hazır olmamız gerekecek. Her bir derecelik sıcaklık artışıyla, yaklaşık 1 milyar insan,

binlerce yıldır yaşadığı bölgenin dışına itilecektir. Yaklaşan kargaşayı ezici ve ölümcül hale gelmeden yönetmek için zaman tükenmektedir (Vince, 2022a).

III. İklim Krizi ve Yerinden Edilme (Göç) İlişkisine Dair Bulgular

IPCC (*Intergovernmental Panel on Climate Change*, Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli) tarafından yayınlanan 6. değerlendirme raporu gösteriyor ki dünyanın son 50 yıldaki ortalama yüzey sıcaklığı önceki 2000 yıldaki sıcaklık değerlerinden hızlı artmıştır. Ayrıca günümüzdeki atmosferik karbondioksit seviyesinin son 2 milyon yıl içerisindeki atmosferik karbondioksit seviyesindeki herhangi bir noktadan daha yüksek olduğuna dikkat çekmektedir. Raporda ayrıca, iklim krizi karşısında insan başta olmak üzere tüm ekosistem savunmasız bir haldedir. İklim krizinin şiddetli, tehlikeli ve yaygın etkileri dünyanın hemen hemen her yerinde belirgin hale gelmektedir. Bu durum ise insanların temel ihtiyaçlarını karşılama gereksinimine engel olmakla beraber, sürdürülebilir kalkınmayı tehdit etmektedir (IPCC, 2022; Turrentine, 2022). Raporda ayrıca iklim krizi tüm insanlar üzerinde doğrudan veya dolaylı olarak bir etkiye sahipken, bu etki herkes için aynı derecede olmamaktadır. Örnek olarak, Sahra Altı Afrika, Güney Asya ve Orta ve Güney Amerika'nın belirli bölgeleri ölümcül ısı etkisini yüksek derecede hissederken, Avrupa ve Kuzey Amerika ise bunlara nazaran daha az hissedecektir. IPCC, yükselen deniz seviyeleri dolayısıyla yaşanan sellerin özellikle Doğu Asya kıyılarındaki yerleşimlerde yüksek kayıplara neden olabileceğine değinmektedir (Greenfield, 2022; IPCC, 2022). Örnek olarak, iklim krizi dolayısıyla yükselen deniz ve okyanus seviyeleri alçak bir kıyı boyuna sahip Bangladeş'in üçte birinin batmasına sebep olmaktadır. Bu sebeple de giderek yaşanmaz hale gelen ülkede 2050 yılına kadar 13 milyondan fazla insanın ülkeyi terk etmesi beklenmektedir (Vince, 2022a).

Guatemala'da yaşayan çiftçi Jorge A. 2019 yılında COVID-19 sebebiyle ülke sınırları kapatılmadan bulunduğu yeri terk etmesi gerektiğinin farkındaydı. Çünkü artık ürettiği ve geçim sağladığı toprak eski tanıdığı toprak değildi. Buna sebep ise yaklaşık beş yıldır neredeyse hiç yağmur yağmamış olmasıdır. Ancak yağmur yağmış ve Jorge toprağına mısır tohumunu ekerek yeşermesi izlemiştir. Ancak bu da kısa sürdü çünkü hiçbir uyarı yapılmadan nehirlerin taşması yeşeren tüm umutları tekrar param parça etmiştir. Bu durum sonrasında geçinmek zorunda kalan Jorge eşi ve çocuklarıyla yaşadığı tenekede çatılı kulübeyi bamya tohumu almak için 1500 dolarlık avans karşılığında ipotek ettirmiştir. Ancak sel sonrasında tekrar yağmurlar durmuş ve kuraklık baş gösterince ekilen her şey ölmüştür. İşte bu sebeple Jorge, Guatemala'dan çıkmazsa ailesin yok olacağını biliyordu. Özellikle son yıllarda binlerce Guatemalalı yemeklerinin nereden geleceği belirsizliğini korurken, halk büyük geçim zorluğu

yaşamaktadır. Çocuklarının büyük kısmı kronik olarak açken, çoğu çocuk ise yaşlılarına göre kısa, ince kemikli ve karınları şiş bir hayat sürmeye çalışmaktadırlar. Bu sebeple Jorge'ye göre aileler büyük bir acıyla yüzleşmekte ve dayanılması güç kararlar almak zorunda bırakılmaktadır (Lustgarten, 2022).

2006 ile 2010 yılları arasında geçmişte verimli olan toprakların kuraklık dolayısıyla veriminin kesilmesi, 800 bin civarı insanın geçim koşullarını kaybetmesi ve hayvancılığın yaklaşık %85'nin yapılamaz hale geldiği Suriye'de kırsal bölgede yaşayan insanlar kente göç etmiştir. Ortaya çıkan bu durum, yoksullukla yüzleşen ve zor durumda kalan insanları İslam Devleti adı altında asker toplayan insanların hedefi haline getirmiştir. Bu durum doğrudan Suriye iç savaşına neden olan bir unsur değildir ancak Suriye Hükümeti'nin katı tutumu ve Arap Baharı'nın ortaya çıkardığı toplumsal gerilime, iklim krizi de eklenerek kötüleşmesine neden olmuştur (Zurich, 2022).

Sonuç olarak domino etkisiyle, yaklaşık 6,6 milyon Suriyelinin (nüfusun yaklaşık dörtte biri) ülkelerinden kaçmak zorunda kalmasıyla (UNHCR, 2022c), on yıllardır dünyanın en kötü mülteci krizlerini körükleyen bir çatışmaya neden olmuştur. İklim krizinden en fazla etkilenen ülkeler ile şiddet ve çatışma yaşayan ülkeler arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Suriye'deki deneyim bunun en iyi örneğidir (Zurich, 2022). Şöyle ki BMMYK'nin Zorla Yerinden Edilmede Küresel Eğilimler 2020 raporuna göre, 2020 yılında meydana gelen tüm çatışmalı yerinden edilmelerin yüzde 95'i iklim krizine karşı savunmasız veya son derece savunmasız ülkelerde meydana gelmiştir (UNHCR, 2020).

Pasifik'te deniz seviyesi yılda ortalama 12mm yükselmektedir. Yani burada bulunan adalar her geçen yıl biraz daha suya gömülmektedir. Hatta 8 ada sular altında kalmıştır. 2100 yılına kadar bu adalardan 48'nin kaybolacağı tahmin edilmektedir. 2015 yılında kaybolan ada ülkesi Kiribati'de yaşayan Teitota ailesi kaçarak Yeni Zelanda'ya mülteci statüsü için başvuruda bulunmuşlardır. Bu başvuru neticesinde açılan dava, iklim krizine atfedilen ilk sığınma talepli dava olmuştur. Ancak mahkeme tarafından bu talep ret edilmiştir (McDonald, 2015; Podesta, 2019). Karayip adası Dominika'nın yerlisi olan Francis, 2017 yılında Irma ve Maria Kasırgaları tarafından yerleşim yerlerinin harap olduğunu söylemektedir. Bu felaketlerin ilerlediğini ve ancak gerekli parasal yardımlarla bu krizi adapte olacaklarından bahsetmektedir. Bu sebeple kendileri için temel olan husus, yalnızca yerleşim yerlerinden hareket etme seçeneği değil aynı zamanda evlerinde kalma seçeneğini de değerlendirmeleri için gerekli maddi desteğin ve kaynağın aktarılması gereklidir (Greenfield, 2022). Benzer şekilde 2021 yılında Glasgow'da düzenlenen iklim konferansında, Güney Pasifikte bir ada ülkesi olan Tuvalu'nun Dışişleri Bakanı Simon Kofe bir açıklama yapmıştır. Konferans'ta yer alan delegelere çevrimiçi

bağlanarak yaptığı açıklamada, Tuvalu olarak iklim krizini tam olarak yaşadıklarını suların içinde yer alan bir tahta kürsüden söylemiştir (Şekil 1). Bu sebeple okyanuslar etrafımızda yükselirken, iklim kriziyle mücadele için eylem ön plana çıkması gerektiğini belirtmiştir. Uzun zamandan beridir iklim krizinin etkisinin gözle görülmesi açısından bir tür laboratuvar olarak kullanılan Tuvalu, tarihte deniz seviyesinin yükselmesiyle yok olması en muhtemel ilk ülke olarak yer almaktadır. Bu sebeple de barındırdığı 12 binlik nüfusla iklim dolayısıyla göçe zorlanacak en erken dönem iklim mültecileri içerisinde yer almaktadır. Ancak bu durum Tuvalulular açısından ve özellikle de boğulmak zorunda kalacakları bir dünya açısından hiçte iç açıcı olmadığı gibi, bu duruma karşı da tepki göstermektedirler. Çünkü onlar yaşadıkları durum dolayısıyla kendilerinin tam insan hissedememekten rahatsız olmaktadır (Crawford, 2022; Handley, 2021; Joly, 2021).

Şekil 1: Tuvalu Dışişleri Bakanı Simon Kofe'nin Glasgow İklim Konferansına hitabı (2021)

Kaynak: (The Guardian, 2021)

2019 yılı Mart ayında Idai Tropikal Siklonu Malavi, Mozambik ve Zimbabve'deki kıyı kesimlerini vurmuştur. Bu fırtına sonrası 2,5 milyon insanın yardıma ihtiyacı olduğunu, 160.927 bin insanın yerinden edildiğini, bu yerinden edilen insanların kurulan 155 geçici noktaya yerleştirilmesi için çaba gösterildiğini, 223.947 bin civarı evin hasar gördüğünü, 715.378 hektar tarımsal alanın zarar gördüğünü ve son olarak 1 milyar dolarlık alt yapısal zarara ortaya çıkmıştır (Podesta, 2019; UNICEF, 2022). 2020 yılında Guatemala, Honduras ve El Salvador'da yaşanan şiddetli kasırgalar, sağanak yağışlar ve toprak kaymaları sonucunda, evleri yıkılan veya yok olan, temiz suya erişemeyen ve gıda sıkıntısı yaşayan insanlar

buldukları yeri terk edip Meksika ve oradan da ABD sınırına akın etmiştir. Bu olaylar sebep ve sonuç çıkarımı açısından güzel örneklerdir. Yani bu örnekler, insanların aşırı hava olaylarına maruz kalarak yaşanmaz duruma gelen topraklarından iklim mağdurları olarak başka sınırlara ittiği açıkça görülebilir (Zurich, 2022).

Değerlendirme ve Sonuç

İklim krizinin iç içe geçmiş etkileri, uluslararası düzende sosyal, ekonomik, politik ve çevresel değişiklikler oluşturmaya çoktan başlamıştır. Atmosferdeki sera gazı seviyeleri yükselmeye devam ettiği müddetçe bu değişiklikler ve bozulmalar hızlanarak özellikle bazı bölgelerde, koşulları daha da yaşanmaz hale getirecektir. Bu durum ise iklim krizinin ortaya çıkmasında en az etkisi olan ülkelerin ne yazık ki en fazla etkiye maruz kalan ülkeler olmasına neden olmuştur. Bu durum, geçmişte yaşanan sömürgecilik ve o dönemden bu zamana kadar yansıyan eşitsiz düzene benzemektedir. Şöyle ki iklim krizinin günümüzde bu seviyede olmasına neden olan geçmişte sömürü düzenini yöneten toplumlardır. Ancak iklim krizi tüm toplumlara etki ederken, sömürü düzeninden mağdur olan insanlar iklim krizinden daha çok etkilenmektedir. Her yıl bir önceki yıla göre daha fazla insan yerleşimlerini terk etmek zorunda kalmaktadır. 2021 yılında 89,3 milyon insan yerleşimlerini terk ederken, bu rakam 10 yıl önceki rakamın iki katıdır. 2022 yılında ise iklim felaketleri dolayısıyla yerleşimlerini terk eden sayısı çatışmalardan dolayı terk eden insan sayısını da aşmış ve toplamda 100 milyon insan evlerini terk etmiştir. 2022 yılında Pakistan’da 33 milyon insan sellerden etkilenirken (Tunio, 2022), Afrika’da ise milyonlarca insan kuraklık ve kıtlıktan etkilenmiştir. Hareket halinde bu kadar insan varken kâğıt üzerinde çizilen ve güvenlik kaygıları dolayısıyla dayatılan sınırlar anlamsız hale gelmeyecek mi? İklim krizi dolayısıyla ortaya çıkan tehdit unsurları ve bunların sosyal yansımaları ulusal güvenliği gölgede bırakabilecektir (Vince, 2022a). Çünkü iklim krizine sebep olan ülkeler sınırlar ardında güvenlik kaygılarıyla yaşarken, iklim krizinden bir haber toplumlara yaşamak için mücadele etmektedirler. Tuvalu örneğinde olduğu gibi Dışişleri Bakanı yaşadıkları durumu sular içinde yaptığı konuşmayla anlatmaya çalışmıştır. Ancak 30 yıla aşkın süredir devam eden bu mücadele süreci, Tuvalu gibi ülkelerin kullanılmasından ya da göz göre göre yok olmasına seyirci kalmaktan başka bir şey değildir. Eğer öyle olmasaydı, krize sebep olan ülkeler çok geçmeden gerekli yardımları yapmakla beraber sera gazlarının salımını önlemeye yönelik kesin adımlar atmış olurlardı ancak günümüzde bu adımlar Maslin, Parikh, Taylor and Chin-Yee, (2022) tarafından yapılan çalışma da vurgulandığı üzere, 2022 yılında Mısır’da gerçekleştirilen COP/27’de de gerçeklikten uzak kalmıştır.

İklim krizi mağdurları yalnızca bir haber oldukları bir felaketle yüzleşmemekte aynı zamanda mağdur oldukları krize karşı uluslararası hukuktan da yoksun kalmaktadırlar. Şöyle Tuvalu örneğinde olduğu gibi halk kendilerini diğer insanlarla eşit hissetmemekten yakınmaktadırlar. Çünkü hem yaşanabilir koşullardan uzaklar hem de yerlerini terk etmek zorunda kaldıklarında onları koruyabilecek bir uluslararası hukuk zemine sahip değiller. Çünkü uluslararası hukuk iklim mağdurlarını koruyacak bir metne sahip değildir. Ancak üzücü olan şu ki iklim krizi dolayısıyla sürüklendikleri yerde çatışma ve kargaşa ortamıyla baş başa kalana kadar uluslararası hukuk onları korumamaktadır. Bu düzen iklim krizinin etkileri kadar adaletsizdir. Çünkü bu hukuksal zemini de oluşturan yine iklim krizine sebep olan toplumlardır. Ancak yine mağdur olanlar iklim krizinden etkilenen ve sera gazı salımında yok denecek kadar pay sahibi olan toplumlardır. Kiribati’de yaşayan Teitota örneğinde olduğu gibi (Aleksandrova, Schraven ve Serraglio, 2020) uluslararası hukuk tarafından korunmayan aile sığınma başvurusu yaptığı ülkenin ulusal kanunları tarafından da korunmamış ve sınır dışı edilmiştir. Yani yaşamsal koşulların olmadığı bölgeye tekrar sürülmüştür.

Mülteci Sözleşmesi gibi mevcut yasal yapılar, farklı amaçlar için inşa edildiğinden ve uygulamaları sınırlı olduğundan büyük ölçüde iklim krizi mağdurlarını korumada yetersiz kalmaktadır. Bu sebeple hem iklim kriziyle mücadele hem de iklim krizinin bir sonucu olarak iklim mağdurlarını korumak adına Paris Anlaşması’nın kapsamı genişletilmeli ya da Taraflar Konferansı’nın gelecek ilk toplantısında bu konular gündeme getirilerek bir çözüm bulunmalıdır. Ya da ilk etapta sözde iklim krizi mültecilerinin sorunu çözmek için bölgesel programların geliştirilmesi daha hızlı ve daha kararlı bir adım sunabilir. Böyle bir stratejinin uygulanması, uluslararası hukuk sistemi içinde var olan mevcut koruma açığını giderirken, devletlerin bölgesel olarak en uygun şekilde iklim krizi dolayısıyla yerinden edilme ile mücadele etmesine ve yanıt vermesine de izin verecektir (Williams, 2008).

İklim krizinin etkileri daha şiddetli hissedildiği zaman, yerinden edilmeler artık kitlesel bir hareketi tetikleyebilir. Günümüzde yaşanan zorunlu göçlerde bile ne kadar büyük sorunların olduğu açıktır. Ülkeler ve özellikle iklim krizinde tarihsel sorumluluğa sahip ülkeler sınırları ardına saklanmaktan ziyade, bu soruna acilen bir çözüm bulma arayışına gitmesi gerekmektedir. Aksi takdirde iklim krizi kaynaklı insan hareketleri yalnızca en yakın ve yaşanabilir şehir veya ülkeye değil aynı zamanda daha yaşanabilir kuzey bölgelerine olacaktır. Özellikle yoğun insan nüfusun gerçekleştireceği göç hareketleri bazen kıtalar arası göçü mecbur kılacaktır. Bu durum ise kuzey bölgelerinde yaşayan insanların bu yoğun nüfusu barındırmak zorunda bırakacaktır. Hatta günümüzde yaşanmaz durumda olan kuzey bölgelerinde (Kuzey Kutbu bölgeleri, Sibiryaya, Grönland ve Alaska bölgelerinin çıkan devasa yangınlar ve hızlı buz

erimesi) (Aguilera, 2019; Cereceda, 2020) ortaya çıkan topraklarda bu insanlar için yeni şehirler yaratılacaktır. Bu sebeple şuan nerede yaşarsanız yaşayın veya hangi duvarların ardına saklanırsanız saklanın gelecekte iklim krizinin oluşturacağı göç sizleri ve çocuklarınızı etkileyecektir.

Geçmişten bu yana var olan yaşam koşulları, ekonomik düzen, sosyal yaşam gibi unsurların eşit düzeyde dağıtılmadığı dünyada, insanların daha iyi yaşam koşullarına ulaşma çabaları bitmeyecektir. Yaşayabilme güdüsüyle hareket eden insanlar yaşadıkları yerlerin yaşanmaz olmaya devam ettiği müddetçe göç etmeye devam edeceklerdir. Bu sebeple ki sınırların olması göçün engellenmesine çare değildir. Göç unsurunu ancak iklim kriziyle mücadeleyi tam anlamıyla yapıp (En azından Paris Anlaşması'nda belirtilen küresel ortalama sıcaklık artışını 2°C'nin oldukça altında ve mümkünse 1,5°C ile sınırlamak) (United Nations, 2021) adil olmayan koşullarda yaşayanlara gerekli desteği sağlayıp, gerekli hukuksal çalışmalarla iklim mağdurlarını koruyup ve onları ayırmadığımız zaman çözüm adına başarılı sayılabilir. Ya da bir başka ifadeyle, iklim krizinde neredeyse yok denilebilecek seviyede etkisi olabilecek insanların, iklim krizinden neredeyse tüm paya sahip toplumlara yine mahkûm edilmesi adil bir düzenin olmadığı en büyük göstergesidir. İklim felaketi nedeniyle evlerinden sürülen insanların korunmaya ihtiyacı var. Ve yaşlanan ulusların onlara ihtiyacı var. Bu durum ise güvenlik ve yoksulluktan uzak bir yaşamı isteyen insanoğlu için daha dramatik bir dönemi de aralamaktadır. Bu sebeple ki herkesin yararına olacak şekilde iklim kriziyle mücadele ve herkesin yararına olacak şekilde küresel bir toplum inşası için adım atılmalıdır. Hükümetlerden sivil toplum örgütlerine, akademisyenlerden şirketlere kadar büyük bir ekibin çalışması gerekmektedir. Bu sebeple, adil düzen için adil ve tarafsız bir yaklaşımla tüm uluslar kendi üzerine düşen yardım ve paylaşımı yapmaktan çekinmemelidir. Gelecek, onlar içinde eğer adım atılmazsa yaşanabilir olmaktan çıkacaktır.

KAYNAKÇA

- Aguilera, J. (2019). Siberian Wildfires and Heatwaves in Alaska: How the Arctic Is Nearing a Point of No Return. *Time*. <https://time.com/5641751/arctic-wildfires-heatwaves-alaska-climate-change/> adresinden erişildi.
- Ahmed, B. (2018). Who takes responsibility for the climate refugees? *International Journal of Climate Change Strategies and Management*, 10(1), 5–26. doi:10.1108/IJCCSM-10-2016-0149
- Aleksandrova, M., Schraven, B. ve Serraglio, D. (2020). *The implications of the UN's ruling on 'climate refugees'*. https://www.idos-research.de/uploads/media/German_Development_Institute_Aleksandrova_Schraven_Serraglio_24.02.2020.pdf adresinden erişildi.
- Atapattu, S. (2020). Climate change and displacement: protecting 'climate refugees' within a framework of justice and human rights. *Journal of Human Rights and the Environment*, 11(1), 86–113. doi:10.4337/jhre.2020.01.04
- Berchin, I. I., Valduga, I. B., Garcia, J. ve de Andrade Guerra, J. B. S. O. (2017). Climate change and forced migrations: An effort towards recognizing climate refugees. *Geoforum*, 84, 147–150. doi:10.1016/j.geoforum.2017.06.022
- Biermann, F. ve Boas, I. (2010). Preparing for a Warmer World: Towards a Global Governance System to Protect Climate Refugees. *Global Environmental Politics*, 10(1), 60–88. doi:10.1162/glep.2010.10.1.60
- Cereceda, R. (2020). High temperatures, melting ice and wildfires combine for unprecedented Arctic summer. *Euro News*. <https://www.euronews.com/2020/07/14/high-temperatures-melting-ice-and-wildfires-combine-for-unprecedented-arctic-summer> adresinden erişildi.
- Crawford, J. (2022). The big idea: do nations really need borders? *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/books/2022/aug/01/the-big-idea-do-nations-really-need-borders> adresinden erişildi.
- Dauvergne, C. (2004). Sovereignty, Migration and the Rule of Law in Global Times. *Modern Law Review*, 67(4), 588–615. doi:10.1111/j.1468-2230.2004.00501.x
- Greenfield, N. (2022). Climate Migration and Equity. *NRDC (Natural Resources Defense Council)*. <https://www.nrdc.org/stories/climate-migration-equity> adresinden erişildi.
- Gürçam, S. ve Konuralp, E. (2022). Küreselden Yerele Çevresel Politika Yapımı: Iğdır İl Özel İdaresi Üzerine Bir Memorandum. *Iğdır Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (6), 65–84.
- Handley, L. (2021). Pacific island minister films climate speech knee-deep in the ocean.

- CNBC. <https://www.cnn.com/2021/11/08/tuvalu-minister-gives-cop26-speech-knee-deep-in-the-ocean-to-highlight-rising-sea-levels.html> adresinden erişildi.
- Ida, T. (2021). Climate refugees – the world’s forgotten victims. *World Economic Forum*. <https://www.weforum.org/agenda/2021/06/climate-refugees-the-world-s-forgotten-victims/> adresinden erişildi.
- IPCC. (2022). *Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability*. https://report.ipcc.ch/ar6wg2/pdf/IPCC_AR6_WGII_FinalDraft_FullReport.pdf adresinden erişildi.
- Jackson, J. H. (2003). Sovereignty-Modern: A New Approach to an Outdated Concept. *American Journal of International Law*, 97(4), 782–802. doi:10.2307/3133680
- Joly, J. (2021). COP26: Why has a speech by Tuvalu’s Foreign Minister gone viral? *Euro News Green*. <https://www.euronews.com/green/2021/11/09/cop26-tuvalu-s-foreign-minister-urges-world-leaders-to-address-climate-change> adresinden erişildi.
- Karagöz, T. (2021). Climate Refugees: Understanding the Challenges for Climate Refugees. *Journal of International Relations and Political Science Studies*, (1), 38–58.
- Konuralp, E. (2017). Attempts on Non-Reductionist Marxist Theory of the State. *kilikya*, 4(3), 1–33. doi:10.5840/kilikya20174312
- Konuralp, E. (2019). Kamusal’ın ‘Dinsel’le Yüzleşmesi: Kamusal Din Yaklaşımı Üzerine Bir Değerlendirme. E. Yağanak ve A. U. Hacıfevzioğlu (Ed.), *Toplum, Siyaset ve Etik: Felsefi Soruşturmalarda* içinde . Bursa: Sentez Yayıncılık.
- Konuralp, E. (2020). Between neoliberal appetite and environmentalist reservations: the political economy of sustainable aviation. *International Journal of Sustainable Aviation*, 6(2), 134. doi:10.1504/IJSA.2020.110603
- Konuralp, E. ve Bicer, S. (2021). Putting the Neoliberal Transformation of Turkish Healthcare System and Its Problems into a Historical Perspective. *Review of Radical Political Economics*, 53(654–674). doi:10.1177/04866134211005083
- Konuralp, E. ve Dayioğlu, N. (2022). Analysing the implications of the Health Transformation Program on perceptions of the welfare state and public services in Turkey. *Acta Oeconomica*, 72(2), 153–174. doi:10.1556/032.2022.00009
- Lister, M. (2014). Climate change refugees. *Critical Review of International Social and Political Philosophy*, 17(5), 618–634. doi:10.1080/13698230.2014.919059
- Lustgarten, A. (2022). The Great Climate Migration. *New York Times*. <https://www.nytimes.com/interactive/2020/07/23/magazine/climate-migration.html> adresinden erişildi.

- Maas, A. ve Carius, A. (2012). Territorial Integrity and Sovereignty: Climate Change and Security in the Pacific and Beyond (ss. 651–665). doi:10.1007/978-3-642-28626-1_32
- Maslin, M., Parikh, P., Taylor, R. ve Chin-Yee, S. (2022). COP27 will be remembered as a failure – here’s what went wrong. *The Conversation*. <https://theconversation.com/cop27-will-be-remembered-as-a-failure-heres-what-went-wrong-194982> adresinden erişildi.
- McDonald, T. (2015). The man who would be the first climate change refugee. *BBC News*. <https://www.bbc.com/news/world-asia-34674374> adresinden erişildi.
- Mendez, F. ve Giampiero, G. (2001). Cuius Regio, Eius Religio, Omnium Spatium?" State Sovereignty in the Age of the Internet. *Information & Security*, 7, 15–27.
- Palmer, B. (2020). By 2070, More Than 3 Billion People May Live Outside the “Human Climate Niche”. *NRDC (Natural Resources Defense Council)*. <https://www.nrdc.org/stories/2070-more-3-billion-people-may-live-outside-human-climate-niche> adresinden erişildi.
- Podesta, J. (2019). The climate crisis, migration, and refugees. *The Brookings Institution*. <https://www.brookings.edu/research/the-climate-crisis-migration-and-refugees/> adresinden erişildi.
- Richards, L. (2022). How Climate Change Will Redraw Maps and Borders. *Impakter*. <https://impakter.com/how-climate-change-will-redraw-maps-and-borders/> adresinden erişildi.
- Stratford, E., Farbotko, C. ve Lazrus, H. (2013). Tuvalu, Sovereignty and Climate Change: Considering Fenua, the Archipelago and Emigration. *Island Studies Journal*, 8(1), 67–83. doi:10.24043/isj.277
- The Guardian. (2021). Tuvalu minister to address Cop26 knee deep in water to highlight climate crisis and sea level rise. <https://www.theguardian.com/environment/2021/nov/08/tuvalu-minister-to-address-cop26-knee-deep-in-seawater-to-highlight-climate-crisis> adresinden erişildi.
- Tunio, Z. (2022). In Pakistan, 33 Million People Have Been Displaced in Floods. *UNDARK*. <https://undark.org/2022/09/20/in-pakistan-33-million-people-have-been-displaced-in-floods/> adresinden erişildi.
- Turrentine, J. (2019). Climate Change Is Already Driving Mass Migration Around the Globe. *NRDC (Natural Resources Defense Council)*. <https://www.nrdc.org/onearth/climate-change-already-driving-mass-migration-around-globe> adresinden erişildi.
- Turrentine, J. (2022). IPCC: We Cannot Look Away—Climate Risks Are Cascading. *NRDC (Natural Resources Defense Council)*. <https://www.nrdc.org/stories/ipcc-we-cannot->

look-away-climate-risks-are-cascading adresinden erişildi.

UNHCR. (1974). *OAU Convention Governing the Specific Aspects of Refugee Problems in Africa*. <https://www.unhcr.org/about-us/background/45dc1a682/oau-convention-governing-specific-aspects-refugee-problems-africa-adopted.html> adresinden erişildi.

UNHCR. (2020). *Global Trends Forced Displacement In 2020*. <https://www.unhcr.org/statistics/unhcrstats/60b638e37/global-trends-forced-displacement-2020.html> adresinden erişildi.

UNHCR. (2022a). Climate change and disaster displacement. <https://www.unhcr.org/climate-change-and-disasters.html> adresinden erişildi.

UNHCR. (2022b). What is a refugee? *UN*. <https://www.unhcr.org/what-is-a-refugee.html> adresinden erişildi.

UNHCR. (2022c). Syria emergency. <https://www.unhcr.org/syria-emergency.html> adresinden erişildi.

UNICEF. (2022). Cyclone Idai and Kenneth. <https://www.unicef.org/mozambique/en/cyclone-idai-and-kenneth> adresinden erişildi.

United Nations. Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration. Pub. L. No. A/RES/73/195 (2018). <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N18/451/99/PDF/N1845199.pdf?OpenElement> adresinden erişildi.

United Nations. (2021). The Paris Agreement. *UN*. <https://www.un.org/en/climatechange/paris-agreement> adresinden erişildi.

Vince, G. (2022a). The century of climate migration: why we need to plan for the great upheaval. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/news/2022/aug/18/century-climate-crisis-migration-why-we-need-plan-great-upheaval> adresinden erişildi.

Vince, G. (2022b). Is the world ready for mass migration due to climate change? *BBC*. <https://www.bbc.com/future/article/20221117-how-borders-might-change-to-cope-with-climate-migration> adresinden erişildi.

Watson, J. (2022). Share on Facebook Share on Twitter Climate change is already fueling global migration. The world isn't ready to meet people's changing needs, experts say. *PBS NewsHour*. <https://www.pbs.org/newshour/world/climate-change-is-already-fueling-global-migration-the-world-isnt-ready-to-meet-peoples-needs-experts-say> adresinden erişildi.

Wheeler, T. ve von Braun, J. (2013). Climate Change Impacts on Global Food Security. *Science*, 341(6145), 508–513. doi:10.1126/science.1239402

- Williams, A. (2008). Turning the Tide: Recognizing Climate Change Refugees in International Law. *Law & Policy*, 30(4), 502–529. doi:10.1111/j.1467-9930.2008.00290.x
- Yamamoto, L. ve Esteban, M. (2010). Vanishing Island States and sovereignty. *Ocean & Coastal Management*, 53(1), 1–9. doi:10.1016/j.ocecoaman.2009.10.003
- Zurich. (2022). There could be 1.2 billion climate refugees by 2050. Here’s what you need to know. <https://www.zurich.com/en/media/magazine/2022/there-could-be-1-2-billion-climate-refugees-by-2050-here-s-what-you-need-to-know> adresinden erişildi.

JOURNAL OF INTERNATIONAL RELATIONS
AND POLITICAL SCIENCE STUDIES

ULUSLARARASI İLİSKİLER VE SİYASET BİLİMİ ÇALIŞMALARI DERGİSİ

e-ISSN: 2792-0984

ÇEVRE TERÖRİZMİ KAPSAMINDA PKK TERÖR ÖRGÜTÜNÜN ORMAN
YAKMA STRATEJİSİ VE SABOTAJ YAPILANMALARI

Dr. Yunus KARAAĞAÇ

E-mail: yu_kara_gs@hotmail.com ORCID: [0000-0002-6466-0302](https://orcid.org/0000-0002-6466-0302)

Submitted: 31 March 2023 & Accepted: 21 April 2023

Citation: Karaağaç, Y. (2023). Çevre Terörizmi Kapsamında PKK Terör Örgütünün Orman Yakma Stratejisi ve Sabotaj Yapılanmaları. *Journal of International Relations and Political Science Studies*, (7), 37-54.

Uluslararası İlişkiler Çalışmaları Derneği | International Relations Studies Association
Journal of International Relations and Political Science Studies - JIRPSS

E-mail: dergi@tuicakademi.org

ÇEVRE TERÖRİZMİ KAPSAMINDA PKK TERÖR ÖRGÜTÜNÜN ORMAN YAKMA STRATEJİSİ VE SABOTAJ YAPILANMALARI

Dr. Yunus KARAAĞAÇ

E-mail: yu_kara_gs@hotmail.com **ORCID:** [0000-0002-6466-0302](https://orcid.org/0000-0002-6466-0302)

Submitted: 31 March 2023 & **Accepted:** 21 April 2023

Özet

Çevrenin, siyasi emellere ulaşmak amacıyla bir silah olarak kullanılması ve tahrip edilmesi şeklinde tanımlayabileceğimiz çevre terörizmi, PKK (Kürdistan İşçi Partisi) terör örgütü tarafından 90'lı yıllardan itibaren uygulanmaktadır. Özellikle terörle mücadelede etkin sonuçların alındığı dönemlerde arttığı gözlemlenen PKK'nın sabotaj ve orman yangınları, hem az kişiyle hem de az maliyetle icra edilebilmesi sebebiyle bir terörizm stratejisi olarak tercih edilmektedir. 1994 yılında Türkiye'nin turistik beldelerindeki yangınlarla başlayan PKK'nın çevre terörizmi 2000'li yıllarda da devam etmiştir. Abdullah Öcalan'ın yakalanmasından sonra terör örgütü kimliğinden ayrı bir imaj yaratma arayışına giren PKK, "sınıfsız toplum/demokrasi/ekoloji" gibi kavramları öne çıkarmış, buna karşın terör eylemlerine ve orman kundaklamalarına devam ettiği gibi kendisine bağlı şehir merkezli sabotaj örgütleri de tesis etmiştir. Bu çalışmada, yeni bir terörizm türü olarak kavramsallaştırılan çevre terörizmi incelenmiş, ardından PKK'nın çevre terörizmi çerçevesinde gerçekleştirdiği ve "ekoloji" retoriğini geçersiz hale getirdiği terör eylemleri ve sabotaj yapıları, nitel araştırma yöntemiyle ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çevre Terörizmi, PKK, Orman Yangınları, Sabotaj

PKK TERRORIST ORGANIZATION'S FOREST BURNING STRATEGY AND SABOTAGE STRUCTURES WITHIN THE SCOPE OF ENVIRONMENTAL TERRORISM

Abstract

Environmental terrorism, which can be defined as the use and destruction of the environment as a weapon to achieve political ambitions, has been practiced by the PKK (Kurdistan Workers' Party) terrorist organization since the 90s. The PKK's sabotage and forest fires, which are observed to increase especially during periods of effective results in the fight against terrorism,

are preferred as a terrorism strategy because they can be carried out with few people and at a low cost. Starting in 1994 with fires in Turkey's tourist resorts, the PKK's environmental terrorism continued in the 2000s. After the capture of Abdullah Öcalan, the PKK sought to create an image separate from its identity as a terrorist organization, emphasizing concepts such as "classless society/democracy/ecology." Nevertheless, it continued its acts of terrorism and forest arsons and established city-based sabotage organizations affiliated with it. In this study, environmental terrorism, which is conceptualized as a new type of terrorism, is examined, and then the PKK's terrorist acts and sabotage structures within the framework of environmental terrorism, which invalidates the rhetoric of "ecology", are revealed through qualitative research methods.

Keywords: Environmental Terrorism, PKK, Forest Fires, Sabotage

Giriş

En önemli doğal kaynaklardan biri olan ormanlar, oksijen ve sıcaklık dengesinin yapıtaşıdır. Buna karşın genişleyen tarım alanları, yoğunlaşan ve artan nüfus, bilinçsiz şehirleşme ve plansız sanayileşme gibi parametreler dolayısıyla orman dokusu gittikçe azalmaktadır. Ayrıca çıkarılan yangınlar ve sabotaj faaliyetleri, ormanların yok olmasının bir diğer sebebini oluşturmaktadır. Örneğin Türkiye’de çıkan yangınların ortalama %96’sı insan, geriye kalanı yıldırım çarpması gibi doğal sebeplerden kaynaklıdır. İnsan kaynaklı yangınların %15’i kasıtlı çıkarılmış yangınlardan ve sabotaj faaliyetlerinden meydana gelmektedir (Bilgili, 2021). Kasıt unsurunda ise PKK terör örgütünün orman yakma stratejisi dikkat çekmektedir.

1978’de Marksist/Leninist temelde kurulan ve amacı sosyalist, birleşik, bağımsız Kürdistan’ı kurmak olan PKK, 1984’teki ilk terör saldırısından bu yana, Türkiye’nin karşı karşıya kaldığı en uzun dönemli terörizm tehdidini meydana getirmiştir (Karaağaç, 2023). Mao Tse-Tung’un (1961) “Uzun Süreli Halk Savaşı” olarak kavramsallaştırdığı kır gerillacılığı yöntemlerini terör eylemleriyle bütünleştiren PKK, kuruluşundan 90’ların ikinci yarısına kadar bu stratejiyi takip etmiştir (Özcan, 1999). Gücünün zayıflaması ve kırlardaki etkisinin kırılmasıyla büyükşehirlerde intihar saldırılarına yönelen PKK, Abdullah Öcalan’ın yakalanması ile birlikte şehirlerde etkin olmayı amaçlamıştır.

Dönemsel bazda terör yöntemlerini ve terörizm anlayışını farklılaştıran PKK, 1994 yılı itibarıyla Türkiye ekonomisini sekteye uğratmak ve doğal güzelliklerini tahrip etmek amacıyla orman yakma ve sabotaj faaliyetlerini de terörizm stratejisine eklemiştir. 1995 senesinin ilk 6 ayında 950 hektar ormanı yok eden PKK, 1997 yılında Antalya’da 650 hektarlık ormanı yalnızca bir gecede yakmış, Manavgat ve Belek’te sabotaj eylemleri düzenlemiştir (Akyüz,

2020: 202; Güngörmez ve Alkanat, 2019: 14).

Abdullah Öcalan'ın yakalanmasıyla dağılmanın eşiğine gelen ve karşılıksız eylemsizlik ilan eden PKK, terör örgütü kimliğinden sıyrılmak için politik bir harekete bürünmeye çalışmış ve “ekoloji” gibi söylemleri ön plana çıkarmıştır. Ancak söz konusu söylemler, terör örgütünün taktik hamlelerinden öteye geçememiştir. Çünkü PKK, 2000’li yıllarda da gerek Türkiye’nin turistik merkezlerinde gerekse “devlet ormanları yok ediyor” algısını yürütmek için diğer bölgelerde; ormanları, koruları, parkları yakmaya devam etmiş, ayrıca kendisine bağlı kundaklama ve sabotaj örgütleri kurmuştur.

Bu çalışmada, öncelikle yeni bir terörizm türü olarak çevre terörizmi, ardından terör örgütü PKK’nın ekoloji retoriği ve retoriğin iflası olarak 90’lı yıllardan itibaren başlayan orman yakma stratejisi irdelenmiştir. Son bölümde ise PKK’nın sabotaj/kundaklama/terör örgütleri olan Kürdistan Özgürlük Şahinleri (TAK), Halkların Birleşik Devrim Hareketi (HBDH) ve Ateşin Çocukları İnisiyatifi (AÇİ) ele alınmış, terör örgütünün sabotaj ve çevre terörizmi faaliyetleri ve taşeron yapıları hakkında literatüre katkı sunmak amaçlanmıştır.

Bu çalışma, “*Kuruluş amacına ulaşma konusunda uğradığı başarısızlıklar PKK’yi farklı terörizm stratejisine yöneltmiştir*” hipotezi üzerine kurulmuş, konu ile ilgili akademik ve açık kaynaklara yansıyan haberler, ayrıca sabotaj eylemleri hakkında literatürde yeterli veri bulunmayan terör örgütünün online paylaşımları da taranmış, bir senteze varılmıştır. Sonuç olarak PKK terör örgütünün yalnızca askerlere ve sivillere karşı değil ekolojik alanlara karşı da terör faaliyetleri yürüttüğü ve buna bağlı olarak farklı terör yapılanmaları tesis ettiği ortaya konmuştur.

I. Yeni Bir Terörizm Türü Olarak Çevre Terörizmi

Tarihsel kökü MS 66-73 yıllarında bugünkü Filistin havzasında Romalı yöneticilere karşı terör faaliyetlerinde bulunan Yahudi tandanslı Sicariilere uzanan terörizm, literatüre Fransız Devrimi sürecindeki “terör dönemi” ile girmiştir (Tilly, 2004: 8). Terörizm, politik olarak motive edilmiş yasadışı ve organize şiddet hareketlerini tanımlamaktadır. Daha geniş bir ifadeyle terörizm, siyasal amaçlara ulaşmak için etik ve hukuki ilkelere riayet etmeyen, hiçbir savaş kuralını tanımayan, genellikle masum sivilleri hedef alan, örgütlü ve sistemli tahrip eylemlerini kapsamaktadır (Crenshaw, 2011; Cronin, 2003).

Siyasi hedefleri elde etmek veya hükümeti/merkezi otoriteyi zor durumda bırakmak için sivil nüfusa ve güvenlik güçlerine yönelik bombalama, rehin alma ve suikast eylemlerinin sürekliliğini vurgulayan terörizm, genel olarak aşağıdan ve yukarıdan terörizm olarak iki ana

türe ayrılmaktadır (Thorton, 1969: 72). Yukarıdan terörizm, devlet terörizmini ve devlet destekli terörizmi içermektedir. Devlet terörizmi, merkezi otorite tarafından organize edilen ve yukarıdan aşağıya (halk) doğru uygulanan terör eylemlerini (işkence, soykırım, sürgün vb.) kapsamaktadır. Devlet destekli terörizm ise bir devletin devlet dışı silahlı aktörleri veya ulus altı yasadışı grupları kullanarak, terörizmi dış politika aracı haline getirme durumuna işaret etmektedir (Brown, 1997).

Aşağıdan terörizm (devlete yönelik) ise mevcut rejimi veya sistemi yıkmayı amaçlayan bununla birlikte politik gücü ele geçirmeye çalışan terörizmi vurgulamaktadır. Aşağıdan terörizm sol veya sağ ideolojiden, dini argümanlardan veya etnik/milliyetçi motivasyonlardan hareket alanı bulmaktadır (Hoffman, 2006; Karaağaç, 2023; Martin, 2017). Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde terörizm tiplerinin; devlet terörizmi, devlet destekli terörizm, devrimci/ideolojik terörizm, etnik/ayrılıkçı terörizm, dini motifli terörizm, uluslararası terörizm, siber terörizm, narko terörizm ve yalnız kurt (yalnız aktörlü) terörizmi olarak kategorileştirildiği görülmektedir (Bates, 2012; Björnehed, 2004; Denning, 1999; Hoffman, 2006; Laqueur, 1987).

Bununla birlikte son zamanlarda “eko-terörizm” ve “çevre terörizmi” (çevresel terörizm) de yeni terörizm tipleri olarak literatüre eklenmiştir. Söz konusu terörizm türleri hatalı şekilde birbirlerinin yerine veya eş anlamlı olarak kullanılabilir. Buna karşın eko-terörizm ve çevre terörizmi hedef ve motivasyon yönünden farklı türler olup, aynı kavramsallaştırma altında değerlendirilmeleri yanlıştır (Chalecki, 2002).

Eko-terörizm, ekosistemin yok olmasını engellemek ve çevrecilik hareketlerini desteklemek için doğaya zarar veren bireylere, mülklere ve araç/gereçlere karşı girişilen şiddet eylemlerini içermektedir. Amacı doğanın ve çevrenin talan edilmesini önlemektir. Hayvan Kurtuluş Cephesi (ALF), Dünya Kurtuluş Cephesi (ELF), Önce Dünya ve Greenpeace gibi örgütler eko-terörist kuruluşlara örnektir (Eagan, 1996). Eko-teröristlerin (radikal eylemcilerin) amacı, ekosistemin sömürülmesini yavaşlatmak ya da durdurmak ve kamuoyunun dikkatini çevre sorunlarına çekmektir (Gleick, 2006: 484).

Çevre terörizminde ise doğa ve ekosistem, siyasal amaçlara ulaşmak için yok edilmekte, doğal kaynaklar, ideolojik ve politik hedefler uğruna terör sahası olarak kullanılmaktadır (Walter, 1992). Çevre terörizminde; ormanlar, su kaynakları, tarım alanları, elektrik ve su şebekeleri, nükleer tesisler ve barajlar direkt olarak hedef alınmakta (yangın, sabotaj, bombalama), kimyasal/biyolojik silahlar kullanılarak çevreye kalıcı zararlar vermek amaçlanmaktadır (Berkowicz, 2011: 16; Schofield, 1999: 620).

Başka bir ifadeyle, siyasal hedeflerine ulaşmak için toplumda korku atmosferi yaratmak, kendilerine destek vermeyen nüfusun çevreden mahrum kalmasını sağlamak, ne kadar acımasız oldukları yönünde propaganda yapmak ve hedef alınan ülkenin ekonomisine zarar vermek için doğayı yok etme yönündeki terör stratejisi, çevre terörizmini oluşturmaktadır (O’Lear, 2003; Schwartz, 1998).

Çevre terörizminde, orman yakma eylemleri ve ormanlara yönelik sabotaj faaliyetleri önemli bir yer tutmakta, “ormansızlaştırma” (Spadaro, 2020, s. 62) stratejisi ve bu bağlamda “ateş terörizmi” (Baird, 2006) yöntemi öne çıkmaktadır. Az teknoloji ve düşük maliyet gerektirdiğinden terör örgütleri tarafından kolaylıkla benimsenen çevre terörizmi, PKK tarafından da yaygın bir şekilde kullanılmaktadır (Güngörmez ve Alkanat, 2019: 11). PKK’nın ormanları yakmaya yönelik giriştiği çevre terörizmi eylemlerini irdelemeden önce, terör örgütünün ekoloji vurgulu söylemlerini incelemek gerekmektedir. Söz konusu inceleme neticesinde PKK’nın söylemleri ile eylemlerinin taban tabana zıt olduğu ortaya çıkacaktır.

II. PKK Terör Örgütünün Ekoloji Retoriği

Abdullah Öcalan’ın 1999’da Türk güvenlik güçleri tarafından yakalanması ve gerek ABD gerekse de Avrupa Birliği ülkelerinin PKK’yı terör örgütü listesine almaları, örgütü isim değişikliği stratejisine yöneltmiştir. Bu kapsamda sırasıyla KADEK (Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi) ve KONGRA-GEL (Kürdistan Halk Kongresi) kurulmuştur. Ancak PKK, amaçladığı stratejiden istediği geri dönüşü alamamış ve 2005 yılında KKK’nın (Kürdistan Demokratik Konfederalizmi) kuruluşunu ilan ederek politik bir harekete büründüğünü göstermeye çalışmıştır (Karaağaç, 2023). Söz konusu imaj değişikliği ile PKK; ekolojik, feminist ve demokratik bir örgüt olduğunu lanse etmeye çalışmış, 2007 yılında yeni bir çatı örgüt olarak KCK’nın (Kürdistan Topluluklar Birliği) kuruluşunu ilan etmiştir (Sezer, 2012: 47).

Yasama/yürütme/yargı erkleri ile bir devlet organizasyonu şeklinde olan KCK sözleşmesi, Leslie Lipson’ın (1984) *Demokratik Uygarlık* ve Murray Bookchin’in (2017) *Toplumsal Ekoloji ve Komünalizm* teorisine dayanmaktadır. Sözleşmede, terör örgütünün özerklik hedefi doğrultusunda şehirlerde üsleneceği vurgulanmakta, PKK’nın demokratik, barışçıl ve ekolojik bir örgüt olduğunun da altı çizilmektedir. Ekoloji söylemiyle hem sınıflar ve cinsiyetler arası (toplumsal) tahakkümün ortadan kaldırılacağı hem de doğa sömürsünün önüne geçilerek temiz bir çevre kurulacağı retoriğinin benimsendiği görülmektedir (KCK Sözleşmesi, 2007 Akt. Karaağaç, 2023: 210-214).

Terör örgütü kimliğinden sıyrılmak ve politik bir hareket görünümüne bürünmek için meşru ve göze hoş gelen kavramlar üzerinden bir söylem oluşturmaya çalışan PKK, eylemsizliğe son verdiği 2004 yılından itibaren terör eylemlerine devam etmiştir. Yalnızca terör saldırıları ile değil KCK sözleşmesindeki satır aralarında da; demokrasi, barış ve toplumsal ekoloji kavramlarının içinin boşaltıldığı görülmüştür. Örneğin demokrasi ve barış retoriği somut terör eylemlerinin dışında KCK sözleşmesinin 12. maddesinde de ters yüz edilmiş, PKK için “*KCK sisteminin ideolojik gücüdür. Önderlik felsefe ve ideolojisinin hayata geçirilmesinden sorumludur. Ayrıca KCK sistemi içerisinde her çalışan, PKK’nin ideolojik ve ahlaki ölçülerini esas alır*” (KCK Sözleşmesi, 2007: 25 Akt. Karaağaç, 2023: 212) cümlelerine yer verilmiştir.

Ayrıca “*Ülkenin coğrafi ve etnik-kültürel özelliklerine göre ayrıştırılması ile eyalet-bölgeler oluşur ve bu temelde örgütlenerek demokratik toplum konfederalizmi sistemi içinde yer alır*” (KCK Sözleşmesi, 2007: 20-21 Akt. Karaağaç, 2023: 211) ifadesiyle, etnik ve kültürel farklılıklara göre eyalet-bölge-şehir-köy planlamasının yapıldığı görülmüştür. Dolayısıyla etnik/kültürel dağılıma göre yerleşim merkezlerinin oluşturulma hedefi PKK’nın sınıfsız toplum/toplumsal ekoloji yönündeki söylemleri ile büyük bir çelişki yaratmış, buna karşın Kürt etnikçiliği teması ön planda yer almıştır (Karaağaç, 2021).

PKK’nın toplumsal ekoloji retoriğinin dışında çevreyi koruma ve doğa sömürüsüne son verme kapsamındaki ekoloji argümanları da 1994 yılından bugüne kadar devam eden doğayı yok etmeye yönelik terör eylemleriyle karşılaştırıldığında, meşruiyet kılıfından öteye geçmemiştir. PKK, yalnızca Türkiye’nin turistik merkezlerinde veya Batı bölgelerinde değil, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde de sabotaj ve kundaklama eylemleri gerçekleştirmiştir.

III. Retoriğin İflası: PKK’nın Orman Yakma Stratejisi

1984 yılından itibaren; silah, bomba, mayın gibi ateşli silahlarla merkezi otoriteye karşı terör eylemleri düzenleyen PKK, 1994 senesi itibariyle söz konusu silahların dışında Türkiye’deki ormanları da yakmaya başlamıştır. Yukarıda da bahsedildiği üzere PKK, 1995 senesinin ilk yarısında 950 hektar büyüklüğünde orman kundaklamış, 1997 yılında Antalya’da 650 hektarlık ormanı bir gecede yok etmiştir (Akyüz, 2020; Güngörmez ve Alkanat, 2019).

90’lı yıllarda Ege ve Akdeniz bölgelerinin turistik merkezlerinde yoğunlaşan orman yangınlarının talimat emri ve sabotaj eğitimi PKK’ya, Yunanistan’daki Lavrion kampında verilmiş, yakalanan teröristlerin itirafları ve Milli İstihbarat Teşkilatı’nın (MİT) tespitleri bu

durumu doğrulamıştır (Güngörmez ve Alkanat, 2019: 13). Türkiye'nin turizm ekonomisine zarar vermek, turistlerin kendi ülkelerine gelmesini sağlamak ve Türkiye'de korku atmosferi yaratmak amacıyla Yunanistan, birçok kamp (Lavrion, Nikolas, Dimitri Elen, Xanthi, Kinesa, Dileysi Kampları) tesis ettiği PKK'ya eğitim desteği sunmuş ve Türkiye'de çevresel terör eylemlerinde kullanmıştır (Bayraklı, Yalçın, Yeşiltaş, 2019).

Şekil 1 Orman Yangınlarında PKK-Yunanistan İlişkisi (Milliyet, 1995 Akt. Güngörmez ve Alkanat, 2019)

PKK'nın ormanları yakma temelindeki çevre terörizmi, 2000'li yıllarda da devam etmiştir. 2006 yılının Ocak-Ağustos ayları arasında PKK, 3.800 hektar ormanlık alanı kundaklamış, toplamda 4 milyon ağaç yok olmuştur. Ağustos 2006'nın sadece beş gününde; Selçuk'ta 350, Kuşadası'nda 300, Gökova'da 700, Kaş'ta 500, Adana'da 100 hektar orman yakılmıştır (Milliyet, 2006). Söz konusu sabotaj faaliyetlerini PKK'nın sabotaj örgütlerinden biri olan TAK üstlenmiştir

Son yıllarda gerek kent merkezlerinde gerekse turistik beldelerde ormanları yakmaya devam PKK, 2019 yılında; İstanbul, Balıkesir, Düzce, Kütahya, Uşak, Mersin, Antalya, Aydın, İzmir, Manisa, Muğla, Çanakkale, Bursa ve Afyon'da onlarca orman, fabrika ve depoya çevresel terör eylemi düzenlemiştir. Söz konusu saldırıları TAK, AÇİ ve HBDH üstlenmiştir (Güngörmez ve Alkanat, 2019; Oda TV, 2019). Buna karşın yangın çıkartmaya çalışırken suçüstü yakalanan teröristler de olmuştur. Örneğin Eylül 2019'da İstanbul/Arnavutköy'de bulunan Şamlar Tabiat Parkı'nda piknik tüplerini patlatarak orman yangını çıkarmaya çalışan PKK'lılar, kolluk kuvvetleri tarafından yakalanarak, gözaltına alınmıştır (Akyüz, 2020: 202).

Ağustos-Eylül 2021'de Adana'nın beş farklı noktasında ormanları yakan A. İ. E. K. isimli şahıs ise 7 Eylül'de tutuklanmış, yapılan sorgulamalarda PKK'dan ormanları

kundaklama yönünde talimat aldığını itiraf etmiştir. Yakalandığında motosikletinde fazladan benzin bidonları ve kibrit kutuları bulunan şahıs, “terör örgütü faaliyeti çerçevesinde kasten orman yakma” ve “devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma” suçlarından iki kez ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına çarptırılmıştır (TRT Haber, 2022).

Ağustos 2022’de Antalya’da çevresel terör girişimi ihbarı neticesinde yakalanan şüpheli Ahmet K., Suriye’de terörist faaliyetlerde bulunan “Devran-Rojhat” kod adlı PKK’lının kendisiyle irtibata geçtiğini ve Antalya’nın muhtelif yerlerinde yangın çıkarma talimatı verdiğini itiraf etmiştir. Ayrıca kendisine para ve orman yakma düzeneğinin nasıl oluşturulacağına dair video/materyal gönderildiğini de açıklamıştır (NTV, 2022).

Toplumsal destek bulamadığı Karadeniz bölgesinde de çevre terörizmine yönelen PKK, 2019 yılında; Trabzon, Giresun, Ordu, Rize ve Artvin’de 69 farklı noktadaki ormanlık alanı yakmış, bu bölgelerde bulunan doğal çevreye ve evlere zarar vererek özellikle yöre halkını sindirmeyi amaçlamıştır (A Haber, 2019; Akyüz, 2020: 203).

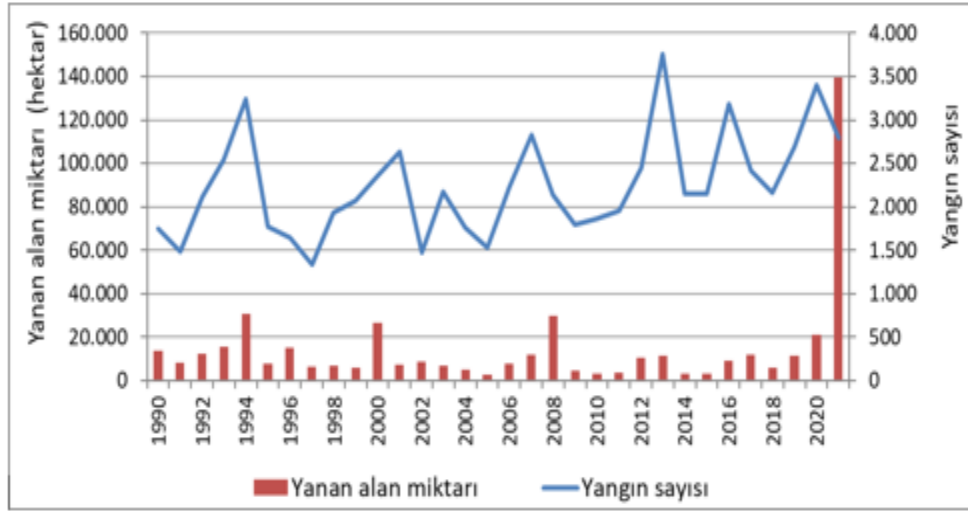
2020 yılında Türkiye’de 3.412 orman yangını çıkmış, 20.936 hektar ormanlık alan zarar görmüştür. Çıkan yangınların geneli (2.949) insan kaynaklı gerçekleşmiş, PKK’nın ve ona bağlı sabotaj örgütlerinin çevresel terör eylemleri de bu başlık altında yer almıştır (Sözcü, 2021). Örneğin Ekim 2020’de Hatay’da, 300-400 hektarlık ormanlık alan yakılmıştır. Yerleşim alanlarına da sıçrayan söz konusu yangınlarda sekiz fabrika, üç depo kullanılamaz hale gelmiş, 70 vatandaş yaralanmıştır (Altaş, 2021). Hatay’daki yangınları PKK’ya bağlı Ateşin Çocukları İnişiyatifi (AÇİ), “*Hatay’daki kutsal ateşi selamlıyoruz*” ifadeleriyle üstlenmiş, Hatay’dan Afrin’deki Türk askerlerine yapılan yardımların intikamını almak için bölgenin yakıldığı açıklanmıştır (Güngörmez ve Alkanat, 2020; Karagöz, 2021).

Şekil 2 Yerleşim Alanlarına da Sıçrayan 2020 Hatay Yangınları (Yeni Şafak, 2020)

Söz konusu sabotaj ve orman yakma eylemlerinden kısa bir süre önce PKK kurucularından Murat Karayılan'ın 22 Haziran 2020 tarihindeki; “...Öyleyse bu düşmana karşı sessiz kalmamalı, direnişe geçmeliyiz. Hiçbir genç çaresiz değildir. 2-3 genç bir araya gelerek eylem yapabilir. ‘Silahımız yoktur’ diyebilirler. Silahları çakmak ve kibrittir. Onlar da çakmak ve kibritle mücadele edebilir” ifadeleri dikkat çekici olmakla birlikte, yükselişe geçen çevresel terör faaliyetlerinin motivasyonunu da ortaya koymaktadır (Şener, 2021).

28 Temmuz 2021’de Antalya/Manavgat’ta başlayan orman yangınları kısa bir süre içerisinde Türkiye’nin 53 şehrine yayılmış, Temmuz-Ağustos aylarında 1.171 orman yangını meydana gelmiş, 118.415 hektar ormanlık alan küle dönmüş, 8 kişi hayatını kaybetmiştir (Cumhuriyet, 2022). PKK, çıkan yangınlarda bir sorumluluklarının olmadığını açıklamış, buna karşın yangınların bazıları (İstanbul, Balıkesir, Kocaeli, Gaziantep, Bursa ve Konya’daki çeşitli tarlalar, fabrikalar ve ormanlık alanlar) PKK’nın kundaklama ve sabotaj örgütleri tarafından üstlenilmiştir (Rudaw, 2021).

Şekil 3 1990-2021 Yılları Arasında Çıkan Orman Yangını Sayısı ve Yanan Alan Miktarı (T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2021)

1994’ten 2022’ye kadar sayısız çevre terörizmi faaliyetinde bulunan PKK, özellikle 2000’li yıllardan sonra kendisine bağlı olan ancak aralarında organik bağ olduğunu reddettiği terör örgütleri üzerinden çevre terörü ve sabotaj eylemleri gerçekleştirmiş, bu sayede kendisinin masum olduğu yönünde algı yürütmeye çalışmıştır. Ancak PKK’nın ilişkisini kabul etmediği söz konusu örgütlerin yapısı incelendiğinde aralarında doğrudan ve direkt bir bağlantının olduğu görülmektedir. Son bölümde 2000 yılı sonrası kurulan PKK’nın sabotaj ve kundaklama örgütleri ele alınmıştır.

IV. PKK'nın Çevre Terörizmi Örgütleri

PKK, terör örgütü kimliğinden uzaklaşmak ve kendisine meşru bir örgüt imajı yaratmak için sivillere, doğaya ve şehir merkezlerine yönelik terör eylemlerini kendisiyle iltisaklı yapılar vasıtasıyla somutlaştırmaktadır. Bu kapsamda özellikle çevresel terör ve sabotaj eylemleri konusunda adı geçen üç örgütü irdelemek gerekmektedir. Bunlar: Kürdistan Özgürlük Şahinleri, Halkların Birleşik Devrim Hareketi ve Ateşin Çocukları İnisyatifidir.

A. Kürdistan Özgürlük Şahinleri (TAK)

1990'larda terörle mücadele kapsamında gerçekleşen köy boşaltmaları sonucunda İstanbul, Ankara, Adana, Mersin gibi büyükşehirlerle göç eden ve oraların çeperlerinde büyüyen, "hayal kırıklığına uğramış öfkeli gençler"den oluştuğu iddia edilen TAK, PKK'nın taşeron örgütü olarak 29 Temmuz 2004'te kurulmuştur (Schwabe, 2006). TAK'ın PKK'nın 1999'da ilan ettiği eylemsizlik kararını bozup yeniden terör eylemlerine başladığı yıl olan 2004'te kurulması bir tesadüf değildir.

TAK, PKK ile ilişkilerinin olmadığını iddia etse de (Yanmış, 2017: 51), örgütün sorumlusu PKK'lı Bahoz Erdal'dır ve kuruluş bildirgesinde Abdullah Öcalan'ın lider olarak benimsendiği yazılmaktadır (The Mackenzie Institute, 2022). Bunların dışında KCK Yürütme Konseyi üyesi Sabri Ok'un 17 Şubat 2016'da 28 kişinin yaşamını yitirdiği Ankara'daki TAK saldırısından sonra, "*Zinar yoldaşın eylemi her açıdan sahiplenilecek ve onur duyulacak tarihsel bir eylemdir*" ifadelerini kullanması, Temmuz 2016'da ise Murat Karayılan'ın TAK saldırganlarını "*kahraman şehitler*" olarak tasvir etmesi (Hamsici, 2016), PKK ile TAK arasında doğrudan bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. TAK; Türkiye, ABD ve AB başta olmak üzere uluslararası toplum tarafından PKK ile doğrudan bağlantılı bir terör örgütü olarak kabul edilmektedir (Patterson, 2008: 134).

Türkiye'nin özellikle Batı bölgelerinde ve bilhassa şehir merkezlerinde bombalı saldırı, sabotaj ve intihar terörizmi yöntemini benimseyen TAK, ilk terör eylemini 2005 yılında Çeşme ve Kuşadası'nda gerçekleştirmiş, bu saldırılarda ikisi yabancı turist olmak üzere beş kişi hayatını kaybetmiştir. 2006 yılında Ege ve Akdeniz bölgelerinde çıkan orman yangınlarını üstlenen TAK, 2007 yılında dokuz kişinin öldüğü Anafartalar Caddesi (Ankara) saldırısının da failidir (Hamsici, 2016). Çözüm Süreci döneminden sonra terör eylemlerini artıran TAK, 2015-2016 yılları arasında; İstanbul (Vezneciler/Beşiktaş), Ankara (Güvenpark), Bursa, Adana, Diyarbakır ve Kayseri'de intihar saldırıları düzenlemiş, toplamda 150 kişi yaşamını yitirmiştir

(Karaağaç, 2022). PKK'nın, metropol ve çevresel terör aparatı olarak 2004 yılında kurulan TAK, intihar saldırıları, orman sabotajları ve bombalı saldırılar düzenleyen bir terör örgütüdür.

B. Halkların Birleşik Devrim Hareketi (HBDH)

HBDH, PKK liderliğindeki çeşitli sol terör örgütlerinin¹ ittifak girişimi olarak 12 Mart 2016'da, PKK'lı Duran Kalkan'ın kuruluş bildirgesini okumasıyla kurulmuştur (Bural, 2021; Şardan, 2016). Büyükşehirler başta olmak üzere Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinde; sabotaj, silahlı saldırı, araç yakma, orman kundaklama, el yapımı patlayıcı (EYP) saldırısı ve yol kesme eylemlerine öncelik veren HBDH, 2016 yılında 11, 2017'de iki, 2018'de üç, 2019'da sekiz, 2020'de 63, 2021'de ise 128 terör eylemi gerçekleştirmiştir (Bural, 2021; Karaağaç, 2023: 247).

Çevresel terör eylemlerinde aktif rol oynayan HBDH, 2019 yılında İstanbul/Aydos ve Muğla'daki Milas ve Datça orman sabotajlarını üstlenmiş, yine aynı yıl İstanbul'da iki fabrikayı kundaklamıştır. HBDH 2020 yılında, Türkiye'nin birçok şehrindeki; otellere, iş makinelerine, tırlara, fabrikalara, bankalara, askeri/sivil araçlara, limanlara, yatlara ve plajlara çevre terörizmi kapsamında sabotaj faaliyetleri düzenlemiş, bu saldırılarda onlarca kişi hayatını kaybetmiştir (HBDH Online, 2021).

2021 yılında saldırı sayısını artıran HBDH, Türkiye'nin muhtelif şehirlerindeki; askeri/sivil araçlara, elektrik trafolarına, su şebekelerine, baz istasyonlarına otellere, iş makinelerine, kamyon/tırlara, meyve/sebze depolarına, kargo şirketlerine, parklara/korulara, petrol ofislerine yönelik terör eylemleri düzenlemiş (HBDH Online, 2022a), hedef bakımından çevresel terör girişimleri yine dikkat çekmiştir. 2022 yılında da İstanbul, İzmir, Gaziantep, Diyarbakır, Van gibi şehirlerde, kundaklama ve sabotaj eylemleri devam etmiştir (HBDH Online, 2022b).

Liderliğini PKK'lı Duran Kalkan'ın yaptığı; Marksist/Leninist/Maoist terör örgütlerinin ittifak yapılanması olan HBDH, Türkiye'nin metropol kentleri başta olmak üzere çeşitli bölgelerinde bombalı ve yanıcı saldırılar düzenleyen, PKK'nın şehir ve çevresel terör taşeronlarından biridir.

---

1 Bu terör örgütleri şunlardır: Marksist Leninist Komünist Parti (MLKP), Maoist Komünist Partisi (MKP), Devrimci Karargâh (DK), Devrimci Komünarlar Partisi (DKP), Marksist Leninist Silahlı Propaganda Birliği (MLSPB), Türkiye İhtilalci Komünistler Birliği (TİKB), Türkiye Komünist Partisi/Marksist-Leninist (TKP/ML), Türkiye Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi (THKP/C) ve Türkiye Komünist Emek Partisi/Leninist (TKEP-L)

C. Ateşin Çocukları İnsiyatifi (AÇİ)

Temmuz-Ağustos-Eylül 2019'da Türkiye'nin çeşitli yerlerinde ve ormanlarında çıkan yangınları üstlenmesiyle tanınan AÇİ, PKK terör örgütünün, adından da anlaşılabilceği üzere sabotaj ve kundaklama örgütüdür. 5 Ağustos-24 Eylül 2019 tarihleri arasında 12 fabrikayı, işyerini ve depoyu; altı otobüs, metrobüs ve kamyonu kundaklayan AÇİ; Muğla, İzmir, Antalya, İstanbul, Aydın, Kütahya, Mersin, Balıkesir, Edirne, Bursa ve Afyon'un 61 farklı noktasında 1000 hektar büyüklüğündeki ormanlık alanı da yakmıştır (Güngörmez ve Alkanat, 2019).

Ekim 2020'de Hatay'ın birçok noktasında çıkan orman yangınlarını üstlenen AÇİ, aynı sene içerisinde İstanbul, Adana, Antalya, Bursa, Muğla, Manisa, Bilecik, İzmir, Denizli, Kocaeli gibi şehirlerde; elektrik şebekelerine, askeri ve sivil araçlara, park/bahçelere, ahırlara ve gıda depolarına çevresel terör eylemlerinde bulunmuştur (Yılmaz, 2020). AÇİ, 2021 Temmuz'unda başlayan büyük orman yangınlarının faillerinden biri olmakla birlikte aynı yılın devamında 1.056 yerde 1.778 sabotaj/kundaklama eylemi gerçekleştirmiştir. Buna göre 600 dönüm zeytinlik, 5.500 dönüm buğday tarlası, 8.000 dekar turistik alan/orman/sazlık, bir senede yakılmıştır (Oda TV, 2021; Yeni Şafak, 2021).

Şekil 4 AÇİ'nin Hatay'daki Yangınları Üstlendiği Mesajı (Pancar, 2020)

2022 yılında da şehir merkezlerine ve doğaya karşı terör eylemlerine devam eden AÇİ, muhtelif şehirlerdeki; çiftliklere, geri dönüşüm fabrikalarına, otellere, arabalara, işyerlerine, korulara ve parklara sabotaj faaliyetleri düzenlemiştir (Sabah, 2022). Sonuç olarak terör örgütü PKK'nın çevreye ve şehir merkezlerine dönük terörizm stratejisinin bir diğer aparatı da AÇİ'dir.

Sonuç

PKK terör örgütü, kent merkezlerinde ve turizm beldelerinde oluşturacağı kargaşa ortamı ile destekçi sağlamak, Türkiye'nin ekonomisini zarara uğratmak, ormanları yok ederek vatandaşları çevreden mahrum bırakmak, ateş terörizminin korkutuculuğunu kendi propagandasına dönüştürmek ve bu bağlamda çevre ile ilişkili kurumları, yapıları ve araçları kullanılamaz hale getirmek için yaklaşık 30 senedir çevresel terör faaliyetlerinde bulunmaktadır.

Abdullah Öcalan'ın 1999'da yakalanması ile birlikte dağılmanın eşğine gelen ve uluslararası toplum tarafından da terör örgütü listelerine alınan PKK, siyasallaşma ve meşru imaj hedefi doğrultusunda tek taraflı eylemsizlik ilan etmiş, ancak 2004 yılında terör eylemlerine yeniden başlamıştır. Bu süreçte makul reddedilebilirlik ölçüsü uyarınca TAK, HBDH, AÇİ gibi kendisine bağlı terör grupları oluşturmaya başlayan PKK, çevresel terör eylemlerini genellikle bu örgütler üzerinden gerçekleştirmiş, ekoloji vurgulu yeni söyleminin tutarsızlığı ve çelişkisi gözler önüne serilmiştir.

Terörle mücadelede atılan kararlı ve başarılı adımlar neticesinde Türkiye'deki gücü ve kapasitesi zayıflayan PKK, çevre terörizmine, kendisi için daralan çemberden çıkabilmek adına yönelmektedir. Söz konusu süreçte, kendisinin yaktığı ormanların devlet tarafından yakıldığı yalanını uluslararası çapta bir algı yönetimi aracı olarak da kullanmaya çalışmaktadır. Bu kapsamda, çevre terörizminin zararlarını en aza indirmek ve terör örgütünün algı yönetimi çabalarını sekteye uğratabilmek için bazı adımların ivedilikle yerine getirilmesi gerekmektedir.

Çevresel terör eylemlerinin daha çok yaz aylarında, turistik beldelerde ve metropollerde gerçekleşmesinden kaynaklı olarak; milli parklara, kent ormanlarına ve korulara yönelik ziyaret saatleri belli aralıklarla gerçekleşmeli, belediyelerin ve merkezi idarenin ilgili kuruluşları bu ziyaretleri termal kameralarla takip etmelidir. Ayrıca araç girişi olan park ve ormanların yol güzergâhında mangal-piknik tüpü denetimi sıklaştırılmalı, sahilleri de kapsayacak şekilde ateş yakmanın önüne geçilmelidir. Yangın söndürme araçlarının envanteri de niteliksel ve niceliksel olarak geliştirilmeli, personel sayısı artırılmalı ve önceleyici müdahaleye hazır hale getirilmelidir.

Fabrika, otel, elektrik ve su şebekelerine karşı yönelen terör eylemleri için de takip ve gözlem kapasitesi son derece önemlidir. Termal ve mobese kameralarının yanı sıra görevli personele yangına/sabotaja ilk müdahale kursları verilmeli, söz konusu yerlerin yangın söndürme ekipmanlarının eksiksiz olmasına özen gösterilmelidir. Son olarak PKK terör

örgütünün yürüttüğü “devlet ormanları yok ediyor” temalı yalan haber kampanyalarının önüne geçmek için PKK ve çevresel terör örgütleri arasındaki doğrudan ilişkinin ve somut deliller ışığında çevreye karşı yönelen terör eylemlerinin bilançosu uluslararası toplumla paylaşılmalıdır.

Kaynakça

- A Haber. (2019, 24 Aralık). Karadeniz’deki orman yangınlarını pkk üstlendi. <https://www.ahaber.com.tr/gundem/2019/12/24/karadenizdeki-orman-yanginlarini-pkk-ustlendi>
- Akyüz, E. (2020). Türkiye’de çevresel terör: PKK terör örgütü örneği. *Ulusal Çevre Bilimleri Araştırma Dergisi*, 3(4), 197-207.
- Altaş, Y. (2021, 23 Şubat). Türkiye’deki pkk unsurlarına orman yakma talimatı veren terörist, mit operasyonu ile etkisiz hale getirildi. <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/turkiyedeki-pkk-unsurlarina-orman-yakma-talimatı-veren-terorist-mit-operasyonu-ile-etkisiz-hale-getirildi/2154113>
- Baird, R. A. (2006). Pyro-terrorism: The threat of arson-induced forest fires as a future terrorist weapon of mass destruction. *Studies in Conflict & Terrorism*, 29(5), 415-428.
- Bates, R. (2012). Dancing with wolves: Today’s lone wolf terrorists. *The Journal of Public and Professional Sociology*, 4(1), 1-14.
- Bayraklı, E., Yalçın, H. B., Yeşiltaş, M. (Ed.). (2019). *Avrupa’da pkk yapılanması*. SETA Kitapları.
- Berkowicz, S. M. (2011). Eco-terrorism/enviro-terrorism: Background, prospects, countermeasures. H. Alpas, S. M. Berkowicz, I. Ermakova (Ed.), *Environmental security and ecoterrorism* içinde (s. 15-29). Springer.
- Bilgili, E. (2021). 2021’de Orman Yangınları, Kızılay Akademi, <https://yillik.kizilayakademi.org.tr/2021de-orman-yanginlari>
- Björnehed, E. (2004). Narco-terrorism: The merger of the war on drugs and the war on terror. *Global Crime*, 6(3-4), 305-324.
- Bookchin, M. (2017). *Toplumsal ekoloji ve komünalizm*. (F. D. Elhüseyni, Çev.). Sümer Yayıncılık.
- Brown, A. C. (1997). Hard cases make bad laws: An analysis of state-sponsored terrorism and its regulation under international law. *Journal of Conflict and Security Law*, 2(2), 135-176.

- Bural, E. (2021, 22 Mayıs). Vekâleten terörizm: HBDH. <https://www.teram.org/Icerik/vek-leten-terorizm-hbdh-134>
- Chalecki, E. L. (2002). A new vigilance: Identifying and reducing the risks of environmental terrorism. *Global Environmental Politics*, 2(1), 46-65.
- Cronin, A. K. (2003). Behind the curve: Globalization and international terrorism. *International Security*, 27(3), 30-58.
- Crenshaw, M. (2011). *Explaining Terrorism: Causes, Processes and Consequences*. Routledge.
- Cumhuriyet. (2022, 31 Mart). Bakanlık 2021 orman yangını verilerini açıkladı: İzmir’ in 10’ da 1’ i kadar alan yandı. <https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/bakanlik-2021-orman-yangini-verilerini-acikladi-izmirin-10da-1i-kadar-alan-yandi-1921106>
- Denning, D. E. (1999). Activism, hacktivism, and cyberterrorism: The internet as a tool for influencing foreign policy global problem solving information technology and tools. *Nautilus Institute*. 10, 1-31.
- Eagan, S. P. (1996). From spikes to bombs: The rise of eco-terrorism. *Studies in Conflict & Terrorism*, 19(1), 1-18.
- Gleick, P. H. (2006). Water and terrorism. *Water Policy*, 8, 481-503.
- Güngörmez, O. ve Alkanat, A. (2019). *Çevre terörizmi ve PKK’nın orman sabotajları*. SETA Yayınları.
- Güngörmez, O. ve Alkanat, A. (2020). Hatay yangınının hatırlattıkları: PKK ve çevre terörizmi. <https://www.setav.org/hatay-yangininin-hatirlattiklari-pkk-ve-cevre-terorizmi>
- Hamsici, M. (2016, 14 Aralık). Türkiye’ de son dönemde çok sayıda saldırıyı üstlenen TAK kimdir?. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-38299763>
- HBDH Online. (2021). HBDH milisleri: 2020 yılında 63 eylem gerçekleştirdik. <https://www.hbdh-online.org/hbdh-milisleri-2020-yilinda-63-eylem-gerceklestirdik>
- HBDH Online. (2022a). 2021 yılı içerisinde 128 eylem gerçekleştirdik!. <https://www.hbdh-online.org/2021-yili-icerisinde-128-eylem-gerceklestirdik>
- HBDH Online. (2022b). Eylemler. <https://www.hbdh-online.org/category/eylemler>
- Hoffman, B. (2006). *Inside terrorism*. Columbia University Press.
- Karaağaç, Y. (2021, 18 Aralık). PKK’nın imaj çalışması: Demokrasi ve ekoloji söylemleri ekseninde KCK sözleşmesi. <https://teram.org/Icerik/pkk-nin-imaj-calismasi-demokrasi-ve-ekoloji-soylemleri-ekseninde-kck-sozlesmesi-192>
- Karaağaç, Y. (2022, 18 Mart). Değişen strateji değişmeyen amaç: Terör örgütü PKK’nın kent merkezli dönüşümü. <https://www.tuicakademi.org/degisen-strateji-degismeyen-amac->

[teror-orgutu-pkknin-kent-merkezli-donusumu](#)

- Karağaç, Y. (2023). *Asimetrik savaş kapsamında PKK'nın yapısal dönüşümü: Şehir terörizmi ve hendek olayları*. Orion Akademi.
- Karagöz, L. K. (2021, 9 Nisan). Hatay'daki orman yangınlarıyla ilgili tutuklu 2 kişiye dava açıldı. <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/hataydaki-orman-yanginlariyla-ilgili-tutuklu-2-kisiye-dava-acildi/2203184>
- Laqueur, W. (1987). *The age of terrorism*. Little, Brown.
- Lipson, L. (1984). *Demokratik uygarlık*. (H. Gülalp ve T. Alkan, Çev.). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Martin, G. (2017). *Terörizm: Kavramlar ve kuramlar*. (İ. Çapcıoğlu ve B. Metin, Çev.). Adres Yayınları.
- Milliyet. (2006, 24 Ağustos). 4 milyon ağaç gitti. <https://www.milliyet.com.tr/gundem/4-milyon-agac-gitti-257635>
- NTV. (2022, 28 Ağustos). PKK'nın Antalya'da orman yakma talimatı verdiği şüpheli yakalandı. <https://www.ntv.com.tr/turkiye/pkknin-antalyada-orman-yakma-talimatı-verdigi-supheli-yakalandi,nVhDLFb8FUmR2qgyEY8qTA>
- Oda TV. (2019). Orman yangınlarını pkk yandaşları üstlendi. <https://www.odatv4.com/siyaset/orman-yanginlarini-pkk-yandaslari-ustlendi-26081950-167449>
- Oda TV. (2021, 29 Temmuz). O yangınların altından bakın kim çıktı: Açıklama yaptılar. <https://www.odatv4.com/guncel/o-yanginlarin-altinda-bakin-kim-cikti-aciklama-yaptilar-206617>
- O'Lear, S. (2003). Environmental terrorism: A critique. *Geopolitics*, 8(3), 127-150.
- Öcalan, A. (2004). *Bir halkı savunmak*. Azadi Matbaası.
- Özcan, N. A. (1999). *PKK (kürdistan işçi partisi): Tarihi, ideolojisi ve yöntemi*. ASAM Yayınları.
- Pancar, S. (2020, 10 Ekim). Terör örgütü YPG/PKK, hatay'daki orman yangınına propaganda çalışmasına dönüştürdü. <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/teror-orgutu-ypg-pkk-hataydaki-orman-yanginini-propaganda-calismasina-donusturdu/2002376>
- Patterson, R. (2008). Rising nationalism and the EU accession process. *Turkish Policy Quarterly*, 7(1), 131-138.
- Rudaw. (2021, 4 Ağustos). KCK'den orman yangınlarına ilişkin açıklama. <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/040820216>
- Sabah. (2022, 30 Ekim). Ateşin çocukları PKK'yı dolandırmış: Parayı bakın nasıl almış!.

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2022/10/30/atesin-cocuklari-pkkyi-dolandirmis-parayi-bakin-nasil-almis>

- Schofield, T. (1999). The Environment as an Ideological Weapon: A Proposal to Criminalize Environmental Terrorism. *Boston College Environmental Affairs Law Review*, 26(3), 619-647.
- Schwabe, A. (2006). Kurdische freiheitsfalken, boten der hölle. <https://web.archive.org/web/20081012113630/http://www.spiegel.de/politik/ausland/0%2C1518%2C434388%2C00.html>
- Sezer, T. (2012). Manifesto'dan KCK Sözleşmesi'ne PKK/KCK'da söylem. *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi*, 3(1), 41-65.
- Shwartz, D. M. (1998). Environmental terrorism: Analyzing the concept. *Journal of Peace Research*, 35(4), 483-496.
- Sözcü. (2021). 2020'de 3 bin orman yangını çıktı, 20 bin hektar alan kül oldu. <https://www.sozcu.com.tr/hayatim/yasam-haberleri/2020de-3-bin-orman-yangini-cikti-20-bin-hektar-alan-kul-oldu>
- Spadaro, P. A. (2020). Climate change, environmental terrorism, eco-terrorism and emerging threats. *Journal of Strategic Security*, 13(4), 58-80.
- Şardan, T. (2016, 4 Nisan). Duran Kalkan'ın yeni görevi HBDH. <https://www.milliyet.com.tr/yazarlar/tolga-sardan/duran-kalkan-in-yeni-gorevi-hbdh-2220754>
- Şener, N. (2021, 11 Ağustos). Sabotaj mabotaj... <https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/nedim-sener/sabotaj-mabotaj-41870465>
- T. C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. (2021). Çevresel göstergeler. <https://cevreselgostergeler.csb.gov.tr/orman-yanginlari-i-85850>
- The Mackenzie Institute. (2022). Teyre azadiye kurdistan (TAK). <https://mackenzieinstitute.com/terrorism-profile-teyre-azadiye-kurdistan-tak>
- Thorton, T. P. (1969). Terror as a weapon of political agitation. H. Eckstein (Ed.). *Internal war: Problems and approaches* içinde (s. 71-99). London: The Free Press of Glencoe.
- Tilly, C. (2004). Terror, terrorism, terrorists. *Sociological Theory*, 22(1), 5-13.
- TRT Haber. (2022, 16 Eylül). PKK talimatıyla orman yangını çıkaran sanığa 2 kez ağırlaştırılmış müebbet. <https://www.trthaber.com/haber/turkiye/pkk-talimatıyla-orman-yangini-cikaran-saniga-2-kez-agirlastirilmis-muebbet-709147.html>
- Tse-tung, M. (1961). *On guerrilla warfare*. (S. B. Griffith, İng. Çev.). Praeger.
- Walter, J. A. (1992). *Environmental terrorism*. U.S. Army War College.

Yanmış, M. (2017). *Çözümünden çatışmaya kürt meselesi (2012-2016)*. Grifon Kitap.

Yeni Şafak. (2020, 11 Ekim). Ormanları PKK yakıyor.

<https://www.yenisafak.com/gundem/hatayda-ormanlari-pkk-yakiyor-3570462>

Yeni Şafak. (2021, 29 Temmuz). Ormanları PKK yakıyor: Son 30 yılda çok sayıda sabotaj gerçekleştirdi.

<https://www.yenisafak.com/gundem/ormanlari-pkk-yakiyor-son-30-yilda-cok-sayida-sabotaj-gerceklestirdi-3674965>

Yılmaz, K. (2020, 15 Aralık). Claiming and glorifying environmental terrorism online: The case of PKK's children of fire initiative.

<https://gnet-research.org/2020/12/15/claiming-and-glorifying-environmental-terrorism-online-the-case-of-pkks-children-of-fire-initiative>

**JOURNAL OF INTERNATIONAL RELATIONS
AND POLITICAL SCIENCE STUDIES**

ULUSLARARASI İLİSKİLER VE SİYASET BİLİMİ ÇALIŞMALARI DERGİSİ

e-ISSN: 2792-0984

THE PATH TO WAR: UKRAINE'S NATO MEMBERSHIP

Mehmet ALKANALKA

*E-mail: mehmetalkanalka@yahoo.com ORCID: [0000-0002-2311-935X](https://orcid.org/0000-0002-2311-935X)

Submitted: 08 January 2023 & **Accepted:** 28 April 2023

Citation: Alkanalka, M. (2023). The Path to War: Ukraine's NATO Membership. *Journal of International Relations and Political Science Studies*, (7), 55-75.

Uluslararası İlişkiler Çalışmaları Derneği | International Relations Studies Association
Journal of International Relations and Political Science Studies - JIRPSS
E-mail: dergi@tuicakademi.org

THE PATH TO WAR: UKRAINE'S NATO MEMBERSHIP

Mehmet ALKANALKA

*E-mail: mehmetalkanalka@yahoo.com ORCID: [0000-0002-2311-935X](https://orcid.org/0000-0002-2311-935X)

Submitted: 08 January 2023 & **Accepted:** 28 April 2023

Abstract

The Russia-Ukraine War shocked Europe and led to radical transformations in its security architecture. This article has been prepared in order to contribute to the literature in terms of understanding the impact of the events from the 2008 NATO Bucharest Summit to the present on the dynamics of the Russia-Ukraine War. Although the studies in the literature are based on Russia's national security strategy documents, the first time that Ukraine's white papers in the process are analyzed together adds originality to the article. We examined ten of Ukraine's White Papers and three of Russia's national security strategy documents to reveal the threat perceptions of the warring parties and the effects of leader changes on the war in light of the balance of threat and neoclassical realism. Following the end of the Cold War, Russia suspiciously acted toward NATO and its unilateral expansion eastward. NATO's enlargement moves, which took place between 1999 and 2004, were perceived as a serious threat to its "near abroad". It is understood that the 2008 NATO Bucharest Summit, which gave green light to NATO's membership in Ukraine, was an important turning point on the path to war. A possible Russia's large-scale military action was foreseen in the examined Russian and Ukrainian documents. Russia's and Ukraine's military capabilities are incomparably different. Ukraine's White Papers stated that Ukraine's NATO membership was indispensable for its security but, NATO has not taken any concrete steps. It is concluded that NATO, the United States of America (USA), the changing international structure, and the different priorities of leadership in Ukraine are the main factors and dynamics of this war.

Keywords: Neorealism, neoclassical realism, the balance of threat, Russia-Ukraine War, White Paper

Introduction

NATO's decision to invite Ukraine to join the Alliance in the 2008 Bucharest Summit was a major mistake, having caused Russia to feel surrounded by an ever-expanding NATO (Askew, 2022). Russian President Vladimir Putin defined that invitation as “a direct threat” to Russia's security (Cook and McGrath, 2022). NATO is an expanding political community rather than an alliance based on American deterrence, even after the Cold War (Ratti, 2006, p.81). At the 2008 NATO Summit in Bucharest, references to the accession of Ukraine and Georgia to NATO (2008) were not agreed upon by all NATO members. Germany and France approached this issue cautiously and stated that it would be an unnecessary action against Russia (Erlanger and Mysers, 2008). For Russia which claimed in the past East Mediterranean region as its politico-economic zone of influence, Georgia's and Ukraine's NATO membership can't be approved. The reason is that these memberships have an absolute potential to blockade Russia's maneuverability even in Black Sea.

Following the end of the Cold War, Russia had acted suspiciously towards NATO and its unilateral expansion eastward. The Czech Republic, Hungary, and Poland joined the NATO Alliance in 1999. Romania, Bulgaria, Estonia, Latvia, Lithuania, Slovakia, and Slovenia joined in 2004. NATO's enlargement moves, which took place between 1999 and 2004, were perceived as a serious threat to its “near abroad” (*blizhneye zarubyezhel*) (Litera, 1994, p.45). This term represents states and peoples neighboring but outside Russia, which used to be parts of the former Soviet Union. Andrei Kozyrev argued that with the dissolution of the Soviet Union, there occurred a power and security vacuum in the former USSR regions, and this gap could be filled against Russia. Therefore, the protection of ethnic Russians and Russian-speaking people who have been left outside Russia's borders should be a security priority (Litera, 1994, p.51).

NATO 2008 Bucharest Summit witnessed Ukraine and Georgia's invitation to the alliance. Russian leaders have made many consistent declarations against NATO's expansion toward the East. At the Munich Security Conference in 2007, Putin pointed out the difficulty of a unipolar world by expressing that the combined gross national products of China and India exceeded those of the USA (Munich Security Conference, 2007). In the continuation of his speech, Putin stated that the enlargement of NATO had nothing to do with the modernization of the alliance, on the contrary, it was an alerting provocation that weakened mutual faith. He also referred to former NATO Secretary General Worner's statement on 17 May 1990,

---

¹ The Russian term “near abroad” is an essential element of the Kozyrev Doctrine.

regarding the security guarantee given to the Soviet Union not to deploy NATO outside Germany (Munich Security Conference, 2007). In another speech in 2014, he stated that a written peace agreement with open and transparent agreements was not signed despite the end of the Cold War, in addition, the victors of the Cold War acted unilaterally according to their own needs and interests (Presidency of Russia, 2014). Putin once again touched upon the same issues in his speech two months before the war.

“...at least there should be legally binding agreements and not verbal assurances. We are aware of the value of such verbal assurances, words, and promises. Here, we can turn to recent history, to the events of the late 1980s and the early 1990s, when we were told that your worries about NATO’s possible eastward expansion were groundless. And then five waves of NATO expansion to the east followed.”
(Presidency of Russia, 2021 December 21).

Putin stated shortly before the war in February 2022 that despite the apparent ignorance of Russia's sensitivities, they would give an answer to NATO and the United States to keep the dialogue channel open on the security of the Eastern Europe, and Ukraine’s possible NATO membership would pose a potential an existential threat to Russia (Troianovski et al, 2022). In this context, NATO’s *fait accompli* approach and enlargement process without considering into account Russia’s sensitivities constitute the first of the main reasons for the current tragedy in the north of the Black Sea.

The remainder of this paper is organized as follows. After a theoretical review of the topic, the data of Russia and Ukraine from 2007 to 2021 will be examined in light of the balance of threat theory. Concepts such as threats, geopolitical descriptions, and the use of military power are terms that invite realism from international relations theories. In this article, the post-Cold War national security strategy documents of Russia and Ukraine are analyzed in the light of Stephen Walt's 'balance of threat' theorem, to elaborate the causes of war chronologically from first-hand documents. National security strategy documents are first-hand documents that not only analyze the past but also shed light on the future, including the mind of the state. Strategy documents are real written documents that guide the planning of the armed forces of political decision-makers selected according to the threat situation perceived by the countries.

Although the studies in the literature are based on Russia's national security strategy documents, the first time that Ukraine's white papers in the process are analyzed together adds originality to the article. Next, we will address the dynamics within Ukraine and whether leadership decisions are binding and effective, within the assumptions of neoclassical realism theory. In this context, we will also discuss the impact of leaders on defense spending. The

investigation of defense expenditures for the analyzed period will add depth to the article by including objective findings. To add depth to the article and to understand the transformation of Russia's policies towards Ukraine, NATO and Western countries on the path from peace to war, Russian foreign policy concept documents of 2008, 2013 and 2016 are also analyzed. Obtained findings are expressed in the conclusion section. The fact that some post-war Russian documents are not accessible through open access is among the limitations of the study.

I. Theory and Methodology

The main research question of this article is to understand the impact of the events from the 2008 NATO Bucharest Summit to the present on the dynamics of the Russia-Ukraine War. What is the impact of Ukraine's possible NATO membership on the war? What is the responsibility of Ukrainian politicians on the path to war?

Shortly before the war, in the meeting in Moscow between Russian President Putin and French President Emmanuel Macron, Putin is disturbed by the fact that Ukraine refers to Russia as an enemy in its strategy documents (NTV, 2022). Putin's reference to strategy documents on the path to war is an important basis for this article's theoretical background and methodology. In this study, we examined ten of Ukraine's White Papers and three of Russia's national security strategy documents of the period 2007-2021 to understand the dynamics leading to the war and also to reveal the threat perceptions of the warring parties and the effects of leader changes on the war in the light of the balance of threat and neoclassical realism. The article also investigates the military expenditures of Russia and Ukraine and the ratio of military expenditures to Gross Domestic Product (GDP).

Kenneth Waltz, one of the most prominent scholars of neorealism, argues that one should first examine the structure of the international system in which states interact to understand international politics (1979, p.80). In the anarchic structure, the behavior of the states is determined by the relative power distribution because there is no supreme authority above the states to solve problems in the international system (Waltz, 1979, p.97). All states must be prepared to defend their countries or prefer to live at the mercy of their powerful neighbors (Waltz, 1979, p.102) The leadership and internal political differences of states do not have a significant effect on their behavior (Waltz, 1967, p.14). The global order, which was bipolar during the Cold War, turned into a unipolar structure under the leadership of the USA with the dissolution of the Soviet Union.

Stephen Walt argues that alliances are formed as a response to threats (Walt, 1985, p.4). Alliances are built according to the balance of threat rather than the balance of power, and the

threat is a set of offensive intentions, geographical proximity, aggregate power, and offensive capabilities (Walt,1985, p.9). He also claims that security studies are defined mainly as threat studies and the use of military force (Walt,1991, p.212). Security studies intend to find out the conditions that cause war, and policies that states pursue to prevent, and prepare for it (Walt, 1991, p.212). Although neorealist Walt's threat of balance theory (Walt, 1991, p.212) provided a valid theoretical basis for Russia's security concerns, neoclassical realism theory was also included, considering that this would not be enough to explain the causes of the Ukrainian war.

Neorealism theory assumes that international structure is more important than the internal parameters of states in explaining international relations agenda. However, considering the events of the 21st century, we witness that heads of state follow different strategies concerning international institutions. Former U.S. President Bill Clinton defined the post-Cold War era as "the cynical calculus of pure power politics simply does not compute. It is ill-suited to a new era." (Reuters, 1992, p.21). Mearsheimer argues that institutions had little promise for stability in post-Cold War security architecture (Mearsheimer, 1994, p.7). Despite the USA's claim to global hegemony between 1991 and 2008 after the Cold War, especially after the global economic-financial crisis in 2008, with the moves of China and Russia against the US dollar as the international reserve currency, the EU's goal of becoming a global player by expanding, and the recent predominantly left-leaning rulers' coming to power in Latin America states can be considered as the signs of the evolution of the international structure towards a multipolar system.

While respecting the assumptions of structural realism, the theory of neoclassical realism emerged with the claim that the internal dynamics of states also affect international relations toward a certain path. The external policies of states can be explained by their military doctrines, alliance preferences, and preferences to conduct belligerent or friendly diplomacy (Taliaferro, 2000, p.135). Strategic plans are prepared according to leaders' perceptions and beliefs (Hermann and Hagan, 1998, p.126). To understand the relationship between power and foreign policy, it would be useful to examine both internal dynamics and international structure (Rose, 1998, p.152). Leaders are not only affected by external realities and international distributions of power but also by domestic structure and dynamics.

The Cold War ended between the USA and the former Soviet Union, but it became a hot war on Ukraine's soil. Ukraine stayed between two opposite sides, NATO, and Russia; while its social cohesion has also been fragmented by two opposite ideologies. Pro-Russian Viktor Yanukovich won the presidential election in 2010 against then Prime Minister Yulia Tymoshenko. Yanukovich did not support Ukraine's NATO membership and preferred close

cooperation with Russia. In November 2013, then President Yanukovich did not sign Ukraine–European Union Association Agreement, and consequently, Euromaidan protests began in Kyiv. The Revolution of Dignity in February 2014 caused a radical transformation in Ukraine. Then President Yanukovich was impeached by the Ukrainian Parliament decision of being accused of abusing his power and he flew to Russia. Pro-Russian demonstrations began in Crimea on 23 February 2014 and were followed by the annexation of Crimea by Russia. The USA and Ukraine condemned Russia for violating Budapest Memorandum to recognize Ukraine’s territorial integrity including Crimea through its unilateral military actions in Ukraine. (Ministry of Foreign Affairs of Ukraine, 2014). They also criticized Russia’s hybrid actions arguing these undermined the global security architecture in addition to endangering European security (Ministry of Foreign Affairs of Ukraine, 2014).

Documents published by states have been a key element in qualitative research for many years, and document analysis as a qualitative research methodology is a systematic procedure for examining or evaluating government reports (Bowen 2009, p.28). Documents can offer critical data for the research context and help understand changes in the system (Bowen 2009, p.30). In this context, we adopted the qualitative document analysis method by examining Russia’s and Ukraine’s national security documents in light of the balance of threat and neoclassical theories in this article.

II. Russia’s Security, Foreign Policy Documents, and Defense Expenditures

A. Russia’s Security Documents

Regarding Russian national strategy documents, we studied one document belonging to the period of 2007-2014, and two documents after the annexation of Crimea by Russia belonging to the period of 2015-2021. In this context, we analyzed the 2009 National Security Strategy up to 2020, the 2015 National Security Strategy, and the 2021 National Security Strategy. It has been clearly stated in documents that Russia’s greatest fear, from the Cold War to the present, is that NATO extends eastward to its “near abroad”. Russia's definition of near abroad coincides with the geographical proximity parameter of Walt's threat balance function. Russia’s threat perceptions are presented in Table 1.

Table 1. Threats in Russian security documents (2007-2021)

Year	Threats /perceived threats
2009	No country has been identified by name as a threat. It is stated that NATO’s plans to extend its military infrastructure to Russia’s borders and efforts to give NATO global

---

functions contrary to international norms are unacceptable for Russia (Presidency of Russia, 2009).

2015 The definitions concerning NATO are used in a similar way as stated in the 2009 document. In addition, NATO's further enlargement and convergence of its military infrastructure to Russia's borders pose an existential threat to Russia's national security (Presidency of Russia, 2015).

2021 In Article 35; it states that NATO's military infrastructure, intelligence activities, and military exercises with wide participation near the Russian borders pose a military threat to the Russian Federation (Presidency of Russia, 2021).

In the 2009 National Security Strategy Document, the concepts of economic, financial, and cultural security were also mentioned, and the world was asked to pay attention to Russian history. From these statements, we understand that Russia feels pressured, both in terms of its geopolitical and social structure. Although the name of any country was not clearly stated as a threat, it was stressed in the document that Russia is disturbed by private services and organizations of foreign countries' activities. The report emphasized that relations with NATO should be based on equality. Article 42 of the document states that high-tech and multi-purpose border facilities are required to establish border security, including the borders of Ukraine, Georgia, Azerbaijan, and Kazakhstan. These four countries are among Russian "near abroad" perception countries.

The statements regarding NATO in the 2009 National Security Strategy Document were also included in the 2015 National Security Strategy Document. The necessity of the equal relation principle with NATO was repeated, and it was stated that Russia was trying to be surrounded in terms of politics, economy, military, and information. It was also stated that the USA and its allies were trying to hinder Russia's independent foreign policy. Article 17 contains statements only about Ukraine (Presidency of Russia, 2015). It is stated that the West's integration process has increased tensions in the Eurasian region, and has negative effects on Russia's national interests, the unconstitutional coup of the USA and the EU has divided Ukraine and invited armed conflict, and the Ukrainian people have shaped by ultra-nationalist ideology, and Russia has been regarded as the enemy. Intelligence and other activities of foreign countries' special services are considered among the main threats. International non-governmental organizations with their financial and economic structures, and activities, are aiming to erode Russia's religious and moral values by using "color revolutions" (Presidency of Russia, 2015). In the 2015 Document, it was also clearly stated that due to Russia's

multinational nature, foreign cultural and informational expansion would weaken the traditional Russian spirit and moral values. From these statements, we can deduce that besides the military anxiety about NATO's enlargement, there is also a concern that autonomous states with different identities within the borders of the existing Russian Federation will be adversely affected.

In the 2021 document, NATO's activities are clearly stated as the biggest threat to Moscow. In Article 20, it is written that "unfriendly countries" aim to destroy the internal unity of the Russian Federation by trying to use the existing socioeconomic problems of the Russian Federation and use indirect methods as a means of provocation (Presidency of Russia, 2021). Although the names of France and Germany as countries are not clearly stated, it is stated that the cooperation based on mutual interests with both countries evolves towards an uncertain future. It is also stated that Russia will deepen its multidimensional cooperation with the Shanghai Cooperation Organization and countries within the scope of Brazil, Russia, India, China, and South Africa (BRICS) (Presidency of Russia, 2021).

There is a path dependency in all three documents examined; Ukraine has not been mentioned as a threat, but NATO's expansion will pose an existential threat to Russia, and the intervention of the West, the USA, and the EU in Ukraine with internal coups and "color revolutions" triggered civil war in Ukraine, and enabled armed conflict. From these statements, it is understood that Russia blames NATO, the USA, and partially the EU.

B. Russia's Foreign Policy Documents

Since political power is the will that directs military power, we analyze the foreign policy change in the three Russian Foreign Policy Concept documents toward Transatlantic states. The 2008 concept is approved by Russian President Dmitry Medvedev (Russian Presidency, 2008). It is stated in the document that Russia is "rethinking the priorities of the Russian foreign policy with due account for the increased role of the country in international affairs". (Russian Foreign Ministry, 2008, p.1) In the document, Germany, France, Italy, Spain, Norway, and Finland are mentioned by name only once and in the same paragraph, emphasizing the importance of developing relations within the scope of mutual benefit (Russian Foreign Ministry, 2008, p.16). While the USA is featured three times in the document, it is mentioned that Russia's concrete vision with the USA, should turn into a strategic partnership based on mutual respect (Russian Foreign Ministry, 2008, pp.17-8). In the 2013 document, a more careful style is chosen compared to the previous one. In Article 54 of the 2013 Concept, it is stressed that Russia prioritizes relations with Euro-Atlantic countries due to its deep-rooted civilization

and historical ties, and is in favor of developing real partnerships with the USA and the EU (Russian Foreign Ministry, 2013). While the green light is given to multilateral cooperation with the USA on nuclear disarmament, legal assurances are demanded that the USA's global missile defense capabilities are not against Russia (Talukdar, 2017). In the 2016 concept, it is stated that the said capability of the USA is a threat to Russia's national security and that Russia reserves the right to take all kinds of measures against that policy (Talukdar, 2017). In this context, it is a radical policy change that the 2016 document explicitly states the USA as a threat. In Article 56 of the 2016 Concept, Russia states that it is ready to provide all kinds of support in the civil war in Ukraine, with the desire to cooperate with Ukraine in political, economic, cultural, and religious domains. (Russian Foreign Ministry, 2016). In Article 61, the USA is mentioned by name and it is emphasized that the USA and its allies follow a containment strategy against Russia. (Russian Foreign Ministry, 2016). Since the containment strategy is the strategy followed by the USA against the Soviets in the Cold War, we evaluate that these expressions imply that the competition with the USA in the Cold War has turned.

C. Russia's Defense Expenditures

This study examines Russia's defense expenditures in two stages; from 2007 to 2014 as the first stage, when Russia annexed Crimea, and from 2015 to pre-war 2021 as the second stage. Table 2 shows defense expenditures both in the current nominal value in GDP percentage.

Table 2. Russia's Defense Expenditures (2007-2014)

Year	Defense Expenditures (Current billion USD)	Military expenditure (% of GDP)
2007	43,53	3,1
2008	56,18	3,1
2009	51,53	3,9
2010	58,72	3,6
2011	70,24	3,4
2012	81,47	3,7
2013	88,35	3,9
2014	84,7	4,1

Source: World Bank

The apparent increase in Russia's defense expenditures from 9.23 billion dollars in 2000 to 56.18 billion dollars in 2008 is quite striking. From these data, we can conclude that Russia

has been preparing against NATO's eastward expansion not since the 2008 NATO Bucharest Summit but since the end of the Cold War. Russia increased its defense expenditures through internal balancing. We can also claim that Russia predicted that NATO would not pay attention to its sensitivities.

Table 3. Russia's Defense Expenditures (2015-2021)

Year	Defense Expenditures (Current billion USD)	Military expenditure (% of GDP)
2015	66.42	4.9
2016	69.25	5.4
2017	66.91	4.2
2018	61.61	3.7
2019	65.2	3.8
2020	61.71	4.3

Source: World Bank

When we examine Table 3, which shows the defense expenditures after the annexation of Crimea, we found that although the ratio of Russia's defense expenditures to GDP is close to the previous period, the nominal value has decreased. The increase in oil and natural gas prices in the 2000s resulted in an increase in Russia's national income, which facilitated the growth of defense expenditures, and the outflow of foreign capital. On the other hand, the decrease in oil and natural gas prices after the annexation of Crimea in 2015 led to a decrease in Russia's GDP. This led to a nominal reduction in defense expenditures.

III. Ukraine's White Papers and Defense Expenditures

A. Ukraine's White Papers

We investigated ten Ukrainian White Papers published between 2007-2021, and we identified three important dates to find any systemic change. The first is 2007; one year before from 2008 NATO Bucharest Summit. The second one is 2010; the year pro-Russian Prime Minister Yanukovich won the presidential race against then Prime Minister Timoshenko. The third date is 2014 when thousands gathered for a heated protest against Russia's annexing Crimea, and also intervened in separatist violence in the Donetsk and Luhansk regions in the same year. Ukraine White Papers are prepared periodically according to the legislation of Ukraine to inform the public about the activities of the Ukrainian Armed Forces, the risks and threats of the Ministry of Defense, and the solutions (Ministry of Defense of Ukraine, 2008).

The documents show until 2014 no particular state was addressed as a threat, and after 2014, Russia was explicitly defined as both a threat and an enemy. Table 4 shows that there was no mention of any state threat or threat perception until 2014.

Table 4. Threats in Ukrainian security documents (2007-2014)

Year	Threats /perceived threats
2007	No country or concrete threat was mentioned in the document (Ministry of Defence of Ukraine, 2008).
2009	No country or concrete threat was mentioned in the document. (Ministry of Defence of Ukraine, 2010) The goal of the Ukrainian Armed Forces was to create highly professional and modern armed forces to overcome any threat to the territorial integrity and the sovereignty of the country (Ministry of Defence of Ukraine, p.3).
2010	No country or concrete threat was mentioned in the document (Ministry of Defence of Ukraine, 2011). Unlike the previous ones, the non-bloc status of Ukraine and its leadership's preference is specified; "...the State leadership and aimed at solving defense problems under non-Bloc status..." (Ministry of Defence of Ukraine, p.5).
2011	No country or concrete threat was mentioned in the document. It was stated that high-level meetings were held with Russia, including defense ministers so seven high-level meetings were held between the Ministers of Defense of Ukraine and the Russian Federation (Ministry of Defense of Ukraine, 2012, p.56).
2013	The relationship with NATO was reduced to a lesser extent, and that strategic partnership with Russia gained importance. The annual "Fairway of Peace" Exercise between the Ukrainian Navy and Russia's Black Sea Fleet was relaunched (Ministry of Defence of Ukraine, 2014, p.33).
2014	The annexation of Crimea by Russia and the separatist violence in the Luhansk and Donetsk regions showed its effect in the document. "Today, the Armed Forces of Ukraine are fighting against a well-armed and trained enemy." (Ministry of Defence of Ukraine, 2015, p.3).

In the 2007 White Paper, the concepts of restructuring the Ukrainian Armed Forces, civil-military relations, determination of jurisdictions between the Ministry of Defense and the General Staff, and transition to a professional army are emphasized. In the 2008 White Paper, then President of Ukraine and Commander-in-Chief Yushchenko states in the preface that the basis of Ukraine's security is integration into NATO, which is also included in the military

doctrine, and this process is irreversible (Ministry of Defence of Ukraine, 2008, p.3). Former President Yushchenko's statement on Ukraine's NATO integration as Ukraine's security basis is included in the preface of the 2009 White Paper as well (Ministry of Defence of Ukraine, 2010, p.3).

Although the preface texts of the two previous White Papers were signed by the then President and the Minister of Defense, the 2010 White Paper was signed by the then Minister of Defense and the Chief of General Staff. The statement of Ukraine adopting a non-bloc status differs from previous ones (Ministry of Defence of Ukraine, 2010, p.5). This finding shows the effect of leadership on alliance preferences and strategic military doctrines. In the 2013 White Paper, we see that the relationship with NATO reduced to a lesser extent and that strategic partnership with Russia gained importance. The annual "Fairway of Peace" Exercise between the Ukrainian Navy and Russia's Black Sea Fleet was relaunched (Ministry of Defence of Ukraine, 2014, p.33). Seven high-level meetings were held between the Ministers of Defense in a year, and Ukraine-Russia military relations improved. (Ministry of Defense of Ukraine, 2014, p.56).

The annexation of Crimea by Russia and separatist violence in the Luhansk and Donetsk regions were reflected in the 2014 White Paper. The ongoing process with Russia was included in the document as a war with an open enemy, out of the threat; "Today, the Armed Forces of Ukraine are fighting against a well-armed and trained enemy." (Ministry of Defense of Ukraine, 2014). Ukraine also repealed the non-bloc status enacted in 2010.

Table 5 shows Ukraine's intense efforts and intentions for NATO membership since 2015, foreseeing a possible large-scale war with Russia. While a more careful tone was used against Russia in 2015, the military build-up on the borders just before the war and the possible war with the enemy are mentioned.

Table 5. Threats in Ukrainian security documents (2014-2021)

Year	Threats /perceived threats
2015	The Russian Federation has been defined as Ukraine's military adversary, and the greatest military threat to Ukraine's national security is the high probability of using large-scale military force (Ministry of Defense of Ukraine, 2016, p.8) Ukraine's NATO membership aspirations are highlighted (Ministry of Defense of Ukraine, p.116)
2017	The term "enemy" is used 14 times without explicit implication to Russia. The activities carried out since 2014 are classified as terrorist activities with the

---

support of Russia.

- 2018** The term “enemy” is used 17 times. It is stated that the enemy has increased its military capabilities by focusing on the East of Ukraine (Ministry of Defense of Ukraine, 2019, p.31).
- 2019-2020** It is stressed that Ukrainian Armed Forces focused on the East of Ukraine to overcome Russian armed aggression (Ministry of Defense of Ukraine, 2021, p.9).
- 2021** The first sentence written by the Secretary of Defense reveals the magnitude and immediacy of the threat; “The Russian Federation openly threatened with a large-scale armed escalation, concentrating troops near Ukraine’s state border.” (Ministry of Defense of Ukraine, 2022, p.5).
-

In the foreword written by then the Minister of Defense in the 2015 White Paper, the goal of NATO membership was emphasized again (Ministry of Defense of Ukraine, 2015, p.4). The Russian Federation has been defined as Ukraine’s military adversary and the greatest military threat to Ukraine’s national security was perceived as the high probability of using large-scale military force (Ministry of Defense of Ukraine, 2016, p.8).

In the preface of the 2017 White Paper, the goal of EU and NATO membership was expressed after the Minister of Defense stated that Ukraine has made many efforts to join the Euro-Atlantic Security Alliance (Ministry of Defense of Ukraine, 2018, p.3). In the 2018 White Paper, the “enemy” term was used 17 times. The statements that Ukraine focuses on Eastern Ukraine in the 2018 and 2019-2020 White Papers can be considered strong signs of the footsteps of the upcoming war. The first sentence of the 2021 White Paper, written by the Secretary of Defense, reveals the magnitude and immediacy of the threat; “The Russian Federation openly threatened with a large-scale armed escalation, concentrating troops near Ukraine’s state border.” (Ministry of Defense of Ukraine, 2022, p.5). This White Paper begins by writing various quotes on the first page by the President in her capacity as commander-in-chief, as in the previous 2019-2020 White Paper. In the name of the footsteps of the approaching war, approximately 234,000 reservists were called to duty to ensure the rapid replenishment of Armed Forces units by reserves in the event of a direct enemy attack (Ministry of Defense of Ukraine, 2022, p.34).

In the documents examined, the leadership in Ukraine has presented an effective manner in defining threats and prioritizing national strategies. Although Yushchenko, President, and

Commander-in-Chief in 2008, stated in his 2008 White Paper that the basis of Ukraine's security was integration into NATO and that this was an irreversible process (Ministry of Defense of Ukraine, 2010, p.3), Yanukovich, elected as president in 2010, changed the sea. Ukraine became a neutral state (Ministry of Defense of Ukraine, p.5); in addition, its strategic cooperation with Russia became Ukraine's defense priority (Ministry of Defense of Ukraine, 2012, p.56). In the 2015 White Paper, the importance of NATO for Ukraine was emphasized, and it was predicted that the probability of a war with Russia arising from the use of large-scale military force increased.

Ukraine's vision for NATO membership in the 2009 White Paper was annulled with the election of the pro-Russian president Yanukovich. The non-bloc status of Ukraine, received by the Ukrainian Parliament, was included in the White Papers for the period 2010-2013. In the same period, defense expenditures were reduced, and military bases were closed since military relations with Russia were developed. Although it was stated in the 2015 White Paper that Ukraine's NATO membership is indispensable for its security and that a possible large-scale military action by Russia is expected, NATO has not taken any concrete steps. At the beginning of the war, the President of Ukraine repeated the application for NATO membership in 2022. Although nine countries among the Baltic States, Romania, and Poland supported the application made by Zelenskyy for NATO membership in September 2022, a consensus has not yet been reached among other NATO countries (The Japan Times, 2022).

B. Ukraine's Defense Expenditures

This study examines Ukraine's defense expenditures in two stages as well. Ukraine's then President Yanukovich believed that a weaker military was good for Ukraine and argued that Russia was a close friend to provide security when needed (Ayles, 2014). In addition, the Yanukovich government transferred 25 military bases to local governments between 2010 and 2013 (Ayles, 2014). When we look at the ratio of Ukraine's defense expenditures in GDP, we can see in Table 6 that the lowest figures were between 2010-2013 under Yanukovich Presidency.

Table 6. Ukraine's Defense Expenditures (2007-2014)

Year	Defense Expenditures (Current billion USD)	Military expenditure (% of GDP)
2007	2.88	2
2008	3.39	1.9
2009	2.32	1.9
2010	2.59	1.9
2011	2.5	1.5
2012	2.84	1.6
2013	2.9	1.6
2014	3	2.2

Source: World Bank

We can understand from Table 7 that both the military expenditure ratio in GDP and defense expenditures almost doubled from 2015 to 2021 after the annexation of Crimea by Russia. From these data, it is understood that Ukraine's leaders are also effective in increasing defense expenditures and determining threat perceptions, in addition to changes in the international structure.

Table 7. Ukraine's Defense Expenditures (2015-2021)

Year	Defense Expenditures (Current billion USD)	Military expenditure (% of GDP)
2015	2.96	3.3
2016	2.94	3.2
2017	3.25	2.9
2018	4.17	3.2
2019	5.42	3.5
2020	5.92	4.1

Source: World Bank

As the military capabilities of Russia and Ukraine are incomparably different, NATO, the USA, and the changing international structure are understood as the main factors in the war. In the bipolar world of the Cold War, while the common enemy of Europe and the USA was the Soviet Union, Europe was at the forefront. Despite the USA's claim to global hegemony between 1991 and 2008 after the Cold War, especially after the global economic-financial crisis

in 2008, with the moves of China and Russia against the US dollar as the international reserve currency, the EU's goal of becoming a global player by expanding, and the recent predominantly left-leaning rulers' coming to power in Latin America can be considered as the signs of the evolution of the international structure towards a multipolar system. U.S. 2018 National Security Strategy (NSS) defined China and Russia revisionist powers (U.S. Department of Defense, 2018, p.2). China implemented an assertive policy on South China Sea and has steadily increased its naval and air force capabilities as the signs to project military power when needed. The USA has given strategic priority to the Pacific Region to balance rising China and this prioritization has increased European states' responsibility and also has made Ukraine's NATO membership more complicated.

Conclusion

Although the studies in the literature are based on Russia's national security strategy documents, the first time that Ukraine's white papers in the process are analyzed together adds originality to the article. In Article 61 of the Russian 2016 Foreign Policy Concept Document, the USA is mentioned by name and it is emphasized that the USA and its allies follow a containment strategy against Russia. Since the containment strategy is the strategy followed by the USA against the Soviets in the Cold War, we evaluate that these expressions imply that the competition with the USA in the Cold War has turned. This caused the most important change point effect that ignited the war.

We conclude from Russian national strategy documents that NATO's expansion to its "near abroad" from the Cold War to the 2022 Russia-Ukraine War would be considered the biggest point of concern for Russia. We can also deduce that besides the military anxiety about NATO's enlargement, there is also a concern that autonomous states with different identities within the borders of the Russian Federation will be adversely affected. In the history of Russia, these events also have both cultural and geographical codes. Despite the Westernization movements of Russia, which has both Asian and European geography, the Russian perception that it was not accepted as an equal member of the European family has always caused him to act with suspicion towards the West. The need to protect different cultures and nations over a wide geography; causes both a constant sense of fear and vulnerability, and the need for expansion and, within it, military strength. Russian culture; leadership from a strong authoritarian legacy, political power associated with military power and authority, and the perception of the outside world Russia cause Russia to prioritize protectionist reflexes. Russia's definition of near abroad coincides with the geographical proximity parameter of Walt's threat

balance function. The geographical proximity parameter is an effective factor in determining threat perception.

The post-Cold War NATO eastward expansion occurred in the US-led unipolar international structure. NATO's enlargement waves between 1999 and 2004 caused serious threat perception in Russia. However, since Russia was in a relatively weak situation at that time, it could not adequately respond to these moves. The election of Barack Obama as the president, who was explicitly against US military operations in Iraq, and his shift of the US weight center to the Pacific Region were taken advantage of by Russia. Russia has turned its attention primarily to its immediate geography and mostly to Ukraine.

The most valid strategy for Ukraine against its very powerful neighbor Russia was the search for alliance through external balancing through NATO as assumed in neorealism theory. In this context, it is understood that the 2008 NATO Bucharest Summit, which gave green light to Ukraine's membership in NATO, was an important turning point on the path to war. Russia's possible large-scale military action was foreseen in the examined Russian and Ukrainian documents. we conclude that there is a path dependency in all three Russian documents examined; Ukraine was not mentioned as a threat, but NATO's expansion was evaluated as an existential threat to Russia. The intervention of the West, the USA, and the EU in Ukraine with internal coups and "color revolutions" is said to be triggering the "civil war" in Ukraine. From these statements, we can claim that Russia blames NATO, the USA, and partially the EU for their unfriendly strategies in Ukraine.

Although it is claimed that the leadership and internal political differences of the states do not have a significant effect on their behavior, we have concluded that the heads of state with different views in Ukraine were effective in determining strategic decisions, especially their defense priorities. In the Ukrainian documents examined, the leadership in Ukraine was presented effectively in defining threats and prioritizing national strategies. Although Yushchenko, the President, and Commander-in-Chief in 2008, stated in his 2008 White Paper that the basis of Ukraine's security was integration into NATO and that this was an irreversible process; Yanukovych, elected as president in 2010, changed the sea. Ukraine became a neutral state, in addition, its strategic cooperation with Russia was among Ukraine's defense priorities. In the 2015 White Paper, the importance of NATO for Ukraine was emphasized, and it was predicted that the probability of a war with Russia arising from the use of large-scale military force increased.

Ukraine's vision for NATO membership and evaluation of the process in the 2009 White

Paper were annulled with the election of the pro-Russian president Yanukovich. The non-bloc status of Ukraine, received by the Ukrainian Parliament, was included in the White Papers for the period 2010-2013. In the same period, defense expenditures were reduced, and military bases were closed while military relations with Russia were developed. Although it was stated in the 2015 White Paper that Ukraine's NATO membership is indispensable for its security and that a possible large-scale military action by Russia is expected, NATO has not yet taken any concrete steps.

Although Russia allocates a significant share of its GDP to its defense, the decline in defense spending over the years indicates that its economy has weakened. This finding suggests that Russia cannot sustain a long-term and large-scale economic war. At the beginning of the war, the application for NATO membership was repeated by the President of Ukraine, yet there has been no consensus among NATO members regarding Ukraine's membership. Ukraine's NATO membership is going to be a tough decision as it bears the potential to start a nuclear war between NATO and Russia, which has the most prominent nuclear stock in the world. The fact that the decision has not yet been finalized confirms the sensitivity of this issue.

Bibliography

- Antczak, Anna. (2018). Russia's Strategic Culture: Prisoner of Imperial History? *Athenaeum*, 60, 223–242.
- Askew, Joshua. (2022, November 29). NATO meets to talk Ukraine at scene of one of its most controversial decisions. *Euronews*. <https://www.euronews.com/2022/11/29/nato-meets-to-talk-ukraine-at-scene-of-one-of-its-most-controversial-decisions>
- Ayres, Sabra. (2014, May 29). Why are Ukraine's armed forces so ineffective? *The Christian Science Monitor*. <https://www.csmonitor.com/World/Europe/2014/0529/Why-are-Ukraine-s-armed-forces-so-ineffective>
- Bowen, Glenn. (2009). Document Analysis as a Qualitative Research Method. *Qualitative Research Journal*, 9, 27-40.
- Calleo, D. P. (2009). How to Govern a Multipolar World. *Current History*, 108(721), 361–367.
- Cook, Lorne and McGrath, Stephen. (2022, November 28). 14 years later, NATO is set to renew its vow to Ukraine. *Apnews*. <https://apnews.com/article/russia-ukraine-putin->

nato-europe-bucharest-1b3564af002c8e879c304a6a85bf1f97

Erlanger, Steven and Myers, Steven Lee. (2008, April 3). NATO Allies Oppose Bush on Georgia and Ukraine. *New York Times*.

<https://www.nytimes.com/2008/04/03/world/europe/03nato.html>

Hermann, Margaret G. and Hagan, Joe D. (1998). International Decision Making: Leadership Matters. *Foreign Policy*, 110, 124–137.

Litera, B. (1994). The Kozyrev Doctrine - a Russian Variation on the Monroe Doctrine. *Perspectives*, 4, 45–52.

Mearsheimer, J. J. (1994). The False Promise of International Institutions. *International Security*, 19(3), 5–49.

Ministry of Defense of Ukraine (2008). *2007 White Paper*.

<https://www.files.ethz.ch/isn/155178/Ukraine%20white%20book%202007.pdf>

Ministry of Defense of Ukraine (2010). *2009 White Paper*.

<https://www.files.ethz.ch/isn/155181/Ukraine%20White%20Book%202009.pdf>

Ministry of Defense of Ukraine (2011). *2010 White Paper*.

https://www.files.ethz.ch/isn/156823/Book_WP_2010_eng.pdf

Ministry of Defense of Ukraine (2012). *2011 White Paper*.

https://www.files.ethz.ch/isn/167335/WB_Eng_final_2011.pdf

Ministry of Defense of Ukraine. (2015). *2014 White Paper*.

https://www.mil.gov.ua/content/files/whitebook/WB_2014_eng.pdf

Ministry of Defense of Ukraine. (2016). *2015 White Paper*.

https://www.mil.gov.ua/content/files/whitebook/WB_2015_eng_WEB.PDF

Ministry of Defense of Ukraine. (2018). *2017 White Paper*.

https://www.mil.gov.ua/content/files/whitebook/WB-2017_eng_Final_WEB.pdf

Ministry of Defense of Ukraine. (2019). *2018 White Paper*.

https://www.mil.gov.ua/content/files/whitebook/WB_2018_eng.pdf

Ministry of Defense of Ukraine. (2021). *2019-20 White Paper*.

https://www.mil.gov.ua/content/files/whitebook/WB_2019_2020_eng.pdf

Ministry of Defense of Ukraine. (2022). *2021 White Paper*.

https://www.mil.gov.ua/content/files/whitebook/WhiteBook_2021_Defens_policy_of_Ukraine.pdf

Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. (2014,25 March). Joint Statement by the United

States and Ukraine.

<https://web.archive.org/web/20140419014331/http://mfa.gov.ua/en/news-feeds/foreign-offices-news/20572-spilyna-zajava-ukrajini-ta-spoluchenih-shtativ-ameriki>

Munich Security Conference. (2007). *A Speech Delivered at the MSC 2007 by the President Vladimir Putin*. https://is.muni.cz/th/xlghl/DP_Fillinger_Speeches.pdf

NATO. (2008, April 03). *Bucharest Summit Declaration*.
https://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_8443.htm

NTV. (2022, February 08). Putin: Ukrayna NATO'ya katılırsa Avrupa ülkeleri çatışmanın içine çekilecek. *NTV*. https://www.ntv.com.tr/dunya/son-dakika-haberiputin-ukrayna-natoya-katilirsa-avrupa-ulkeleri-catismanin-icine-cekilecek,RkMeh4_NsEWMa1Vw_L3eQg

Presidency of Russia. (2009). *National Security Strategy of the Russian Federation to 2020*.
<http://kremlin.ru/supplement/424>

Presidency of Russia (2014). *Meeting of the Valdai International Discussion*.
<http://en.kremlin.ru/events/president/news/46860>

Presidency of Russia. (2015). *The National Security Strategy of the Russian Federation*.
<https://www.russiamatters.org/node/21421>

Presidency of Russia. (2021). *The National Security Strategy of the Russian Federation*.
<http://publication.pravo.gov.ru/Document/View/0001202107030001>

Presidency of Russia (2021, December 21). *Expanded meeting of the Collegium of the Ministry of Defense*. <http://kremlin.ru/events/president/news/67402>

Ratti, Luca. (2006). Post-cold war NATO and international relations theory: The case for neo-classical realism. *Journal of Transatlantic Studies*, 4(1), 81-110.

Reuters. (1992, October 02). THE 1992 CAMPAIGN; Excerpts from Speech by Clinton on U.S. Role. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/1992/10/02/us/the-1992-campaign-excerpts-from-speech-by-clinton-on-us-role.html>

Rose, Gideon. (1998). Neoclassical Realism and Theories of Foreign Policy. *World Politics*, 51(1), 144-172.

Russian Foreign Ministry. (2008, 12 July). The Foreign Policy Concept of The Russian Federation. https://russiaeu.ru/userfiles/file/foreign_policy_concept_english.pdf

- Russian Foreign Ministry.(2013). The Foreign Policy Concept of the Russian Federation 2013. <https://www.voltairenet.org/article202037.html>
- Russian Foreign Ministry. (2016). Foreign Policy Concept of the Russian Federation. <https://interkomitet.com/foreign-policy/basic-documents/foreign-policy-concept-of-the-russian-federation-approved-by-president-of-the-russian-federation-vladimir-putin-on-november-30-2016/>
- Taliaferro, Jeffrey W. (2000). Security Seeking under Anarchy: Defensive Realism Revisited. *International Security*, 25, no. 3 (2000), 128–61.
- Talukdar, Indrani. (2017). Russia's New Foreign Policy 2016. *Indian Council of World Affairs*, https://www.icwa.in/show_content.php?lang=1&level=3&ls_id=577&lid=519
- The Japan Times. (2022, November 29). As NATO leaders meet, Ukraine waits on 14-year-old membership pledge. <https://www.japantimes.co.jp/news/2022/11/29/world/ukraine-nato-meeting/>
- The World Bank. (2022). Military Expenditure. <https://data.worldbank.org/indicator/MS.MIL.TOTL.P1?end=2020&locations=UA&start=2007>
- Troianovski, Anton, Cohen, Roger and Rogers, Katie. (2022, February 07). Putin Warns the West and Ukraine, but Keeps His Intentions a Mystery. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2022/02/07/world/europe/putin-macron-russia-france-ukraine.html>
- U.S. Department of Defense. (2018). The National Defense Strategy of United States of America. <https://dod.defense.gov/Portals/1/Documents/pubs/2018-National-Defense-Strategy-Summary.pdf>
- Walt, S. M. (1985). Alliance Formation and the Balance of World Power. *International Security*, 9(4), 3–43.
- Walt, Stephen M. (1991). The Renaissance of Security Studies. *International Studies Quarterly*, 35(2), 211-239.
- Waltz, Kenneth N. (1967). *Foreign Policy and Democratic Politics: The American and British Experience*. Boston: Little, Brown.
- Waltz, Kenneth N. (1979). *Theory of International Politics*. New York: McGraw Hill.